

Notat reiseliv

Vurdering av fagtema reiseliv for Sotabotnen kraftverk

Revisjonshistorikk

Rev	Dato	Beskrivelse av endringen	Utarbeidet av	Kontrollert av
00	18.11.2025	1. utgave fagrapport til oversendelse	NODARN	NOSOAN
01	23.01.2026	Endelig rapport	NODARN	NOSOAN

Fremside: Kvitingvatnet og Tvillingfossene sett fra luften. Foto: Jan Adriansen, Sweco.

Sweco Norge AS	967032271
Prosjekt	Konsesjonssøknad Sotabotn kraftverk
Prosjektnummer	10243580
Kunde	Eviny Fornybar AS
Opprettet av	Anne Drageset
Dato opprettet	26.08.2025
Dokumentnr.	10243580-REIS-NOT-012

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	4
1 Innledning	4
1.1 Bakgrunn	4
1.2 Områdebeskrivelse	5
1.3 Tiltaksbeskrivelse	7
1.4 Nullalternativet	17
1.5 Utredningskrav	17
1.6 Metode	18
1.7 Overordnede føringer for fagtema reiseliv	19
1.8 Kunnskapsgrunnlaget	20
1.9 Influensområde for reiseliv	20
2 Beskrivelse av overordnet situasjon	20
2.1 Reiselivets betydning for Norge og Vestland	20
2.2 Reiselivets betydning for Samnanger og Kvam	21
3 Verdier og påvirkning på reiselivet i regionen	24
3.1 Verdier for reiseliv i Samnanger kommune	24
3.2 Verdier for reiseliv i Kvam herad	28
3.3 Vurdering av samlet påvirkning på reiselivet	32
4 Skadereduserende tiltak	32
5 Referanser	33

Sammendrag

Dette notatet vurderer virkningene for reiselivsnæringen i forbindelse med Evinys konsesjonssøknad for Sotabotnen kraftverk m/nettilknytning i Samnanger kommune og Kvam herad.

Samnanger er en av kommunene i Bergensregionen med lavest aktivitet i reiselivsnæringen (Menon Economics 2024:32). Kommunen ligger likevel tett på populære turistdestinasjoner som Hardangerfjorden og fjellområdene rundt Eikedalen. Særlig Eikedalen Skisenter er en populær vintersportsdestinasjon, og godkjennelsen av reguleringsplan for Eikedalen Inn Fjellandsby ligger til rette for økning innenfor reiseliv i kommunen. Kvam herad har en betydelig næringsvirksomhet knyttet til hyttefelt på Kvamskogen, og reiselivet her gir en betraktelig større verdiskapning enn i Samnanger. I begge kommunene er friluftslivsmulighetene en viktig del av det som markedsføres ovenfor tilreisende.

Notatet konkluderer med at i anleggsfasen kan de planlagte tiltakene gi lokale virkninger på framkommelighet og attraktivitet. I driftsfasen er tiltakene ventet å gi ubetydelige endringer for reiselivet i regionen.

Tabell 0-1. Samlet konsekvens for reiseliv av Sotabotnen kraftverk m/nettilknytning.

Verdier	Konsekvens i driftsfasen Sotabotnen kraftverk m/nettilknytning
Reiselivsaktører/-attraksjoner i Samnanger kommune	Ubetydelig konsekvens (0)
Reiselivsaktører/-attraksjoner i Kvam herad	Ubetydelig konsekvens (0)

1 Innledning

Sweco Norge har fått i oppdrag av Eviny å konsekvensutrede nytt Sotabotnen kraftverk med nettilknytning i Samnanger og Kvam herad. Det utredes ett alternativ for kraftverket og to alternativ for nettilknytningen.

Dette notatet vurderer reiseliv og følger som et vedlegg til konsesjonssøknaden for Sotabotnen kraftverk.

Eviny søker parallelt om konsesjon for Børdalen kraftverk i samme vassdrag (inntak i Kvittingsvatnet og utløp i Samangerfjorden). Det er utarbeidet separate utredninger som omhandler konsekvenser for hvert kraftverk alene. Disse følger konsesjonssøknadene for respektive kraftverk.

1.1 Bakgrunn

Eviny har en gjennomgang av sine regulerte vassdrag, og hvordan de kan forbedre utnyttelsen i sine eksisterende produksjonsanlegg. Dette inkluderer reguleringene av Svartavatnet og Kvittingsvatnet med kraftproduksjon i Kvittingen kraftverk.

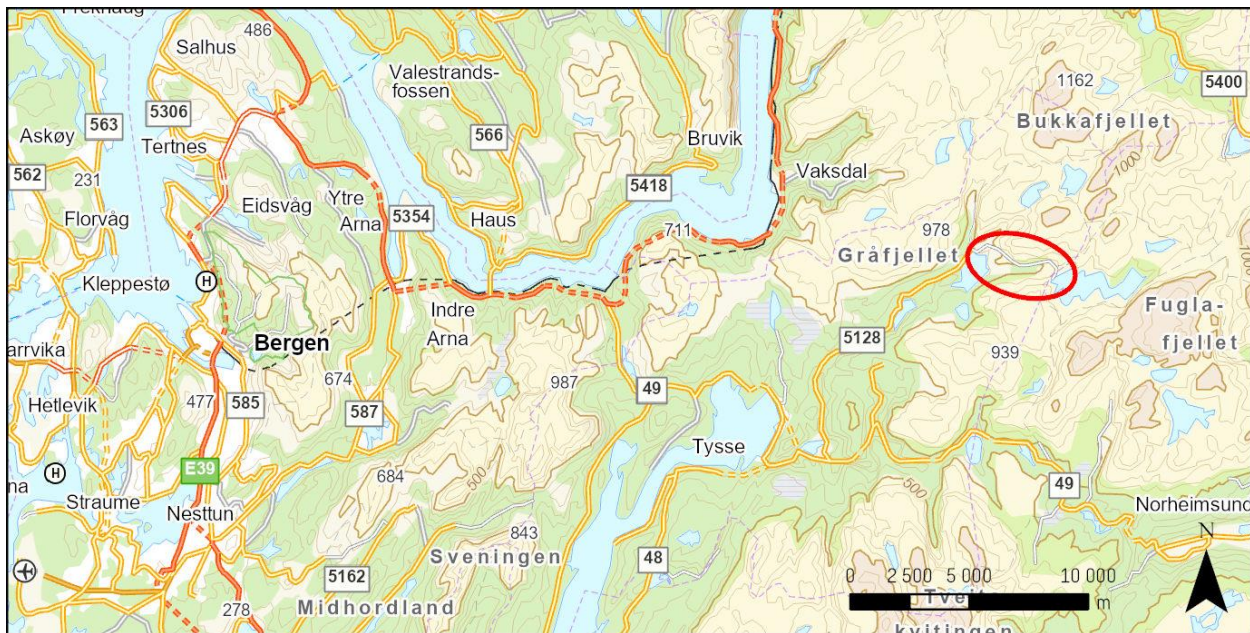
Dagens Kvittingen kraftverk har en installert effekt på 48 MW og produserer årlig gjennomsnittlig 166 GWh, noe som tilsvarer forbruket til ca. 10 000 husstander, men kan tilpasses bedre fremtidig kraftetterspørsel gjennom etablering av Sotabotnen kraftverk. Eviny begrunner tiltaket med at det vil støtte opp under samfunnets behov for sikker og stabil leveranse av effekt og energi. Kraftverket vil kunne pumpe når behovet for kraft er lite og kjøre når behovet for kraft er størst, og vil bidra til å flate ut variasjonene i strømpris (toppene). Sotabotnen kraftverk vil også øke tilgjengelig effekt. Samtidig benyttes eksisterende reguleringer, noe som vil kunne begrense nødvendig miljøpåvirkning sammenlignet med eventuelle nye produksjonsanlegg.

1.2 Områdebeskrivelse

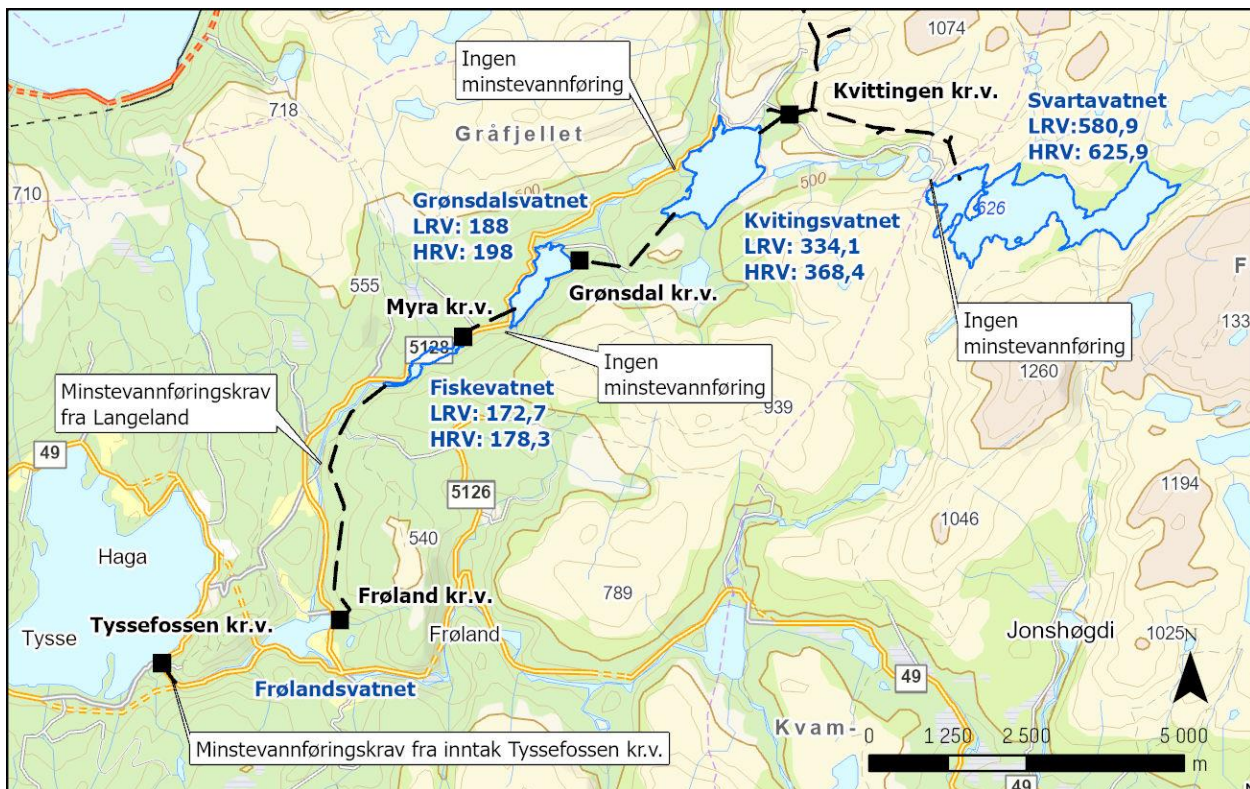
Utredningsområdet er geografisk lokalisert øverst i Samnangervassdraget i Samnanger kommune og Kvam herad i Vestland fylke. Svartavatnet, også kalt Holmavatn, (HRV: 625,9, LRV:580,9) øverst i vassdraget, er i dag regulerings- og inntaksmagasin for Kvittingen kraftverk som utnytter fallet ned til Kvitingsvatnet. Kvitingsvatnet (HRV: 368.4, LRV:334.1) er inntaks- og reguleringsmagasin for Grønsdal kraftverk. Videre nedover er vassdraget regulert og produserer kraft gjennom kraftverkene Grønsdal KV, Myra KV, Frøland KV og Tyssefossen KV. Til sammen produserer disse kraftverkene i dag 496 GWh/år. Samnangervassdraget renner ut i Samnangerfjorden ved tettstaden Tysse, vel 17 km nedstrøms Svartavatnet.

Svartavatnet ligger over tregrensen, og sett bort fra reguleringen, i områder preget av urørthet og villmark. Ved Kvitingsvatnet er det noe spredt fast- og fritidsbebyggelse, noe jordbruksarealer, kraftinstallasjoner, samt tilhørende infrastruktur. Tilsvarende forekommer videre nedover vassdraget før bebyggelse øker i nedre del ved Frølandsvatnet og vassdragets utløp ved Tysse.

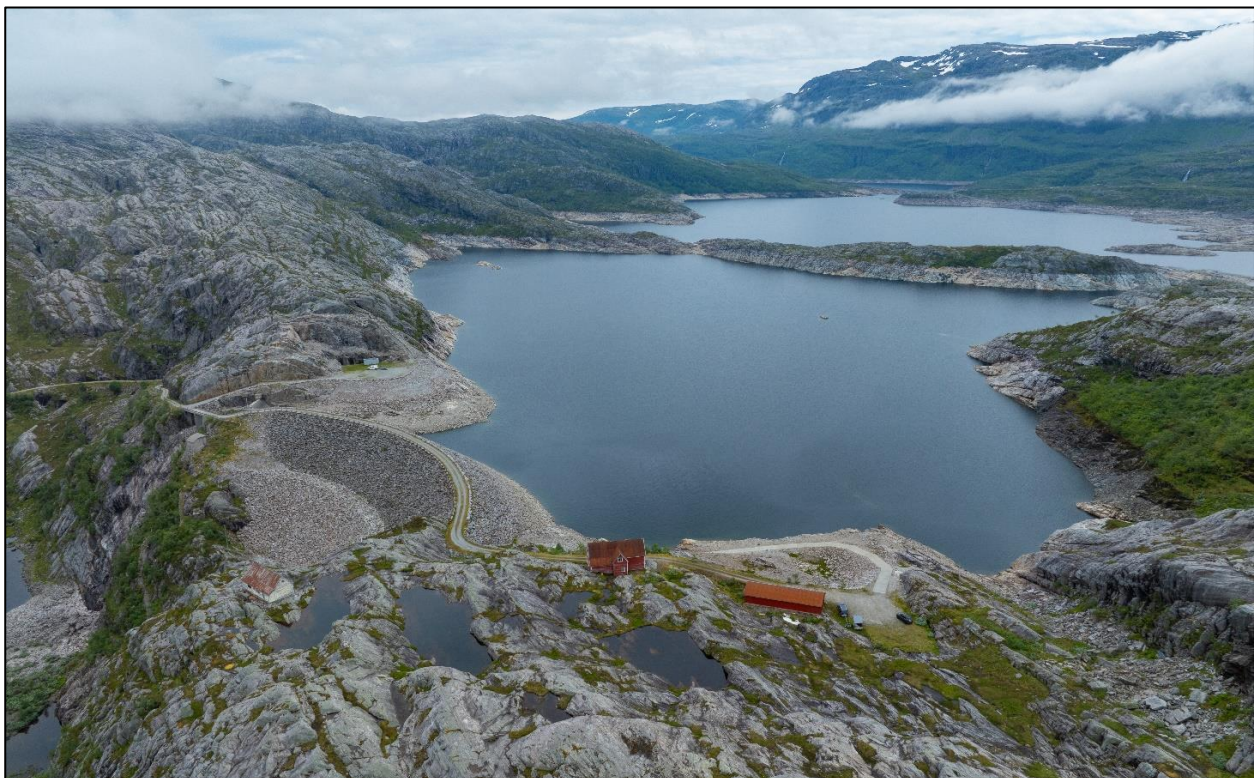
Plassering av tiltaket regionalt vises i figur 1-1. Kart over Samnangervassdraget med dagens kraftutbygging vises i figur 1-2. Oversiktsbilder av reguleringsmagasinene Svartavatnet og Kvitingsvatnet er vist i figur 1-3 og figur 1-4.

Figur 1-1. Regional plassering av Sotabotnen kraftverk vises med rød sirkel. Kart: Sweco.

Figur 1-2. Kart over Samnangervassdraget med eksisterende kraftverk. Kart: Sweco.

Figur 1-3. Bilde av reguleringsmagasinet Svartavatnet, tatt fra vest mot øst. Dam Svartavatnet i forgrunnen. Bilde: Sweco.

Figur 1-4. Bilde av reguleringsmagasinet Kvitingsvatnet tatt fra nord mot sydvest. Dagens kraftverksutløp er til venstre i bildet. Bilde: Sweco.

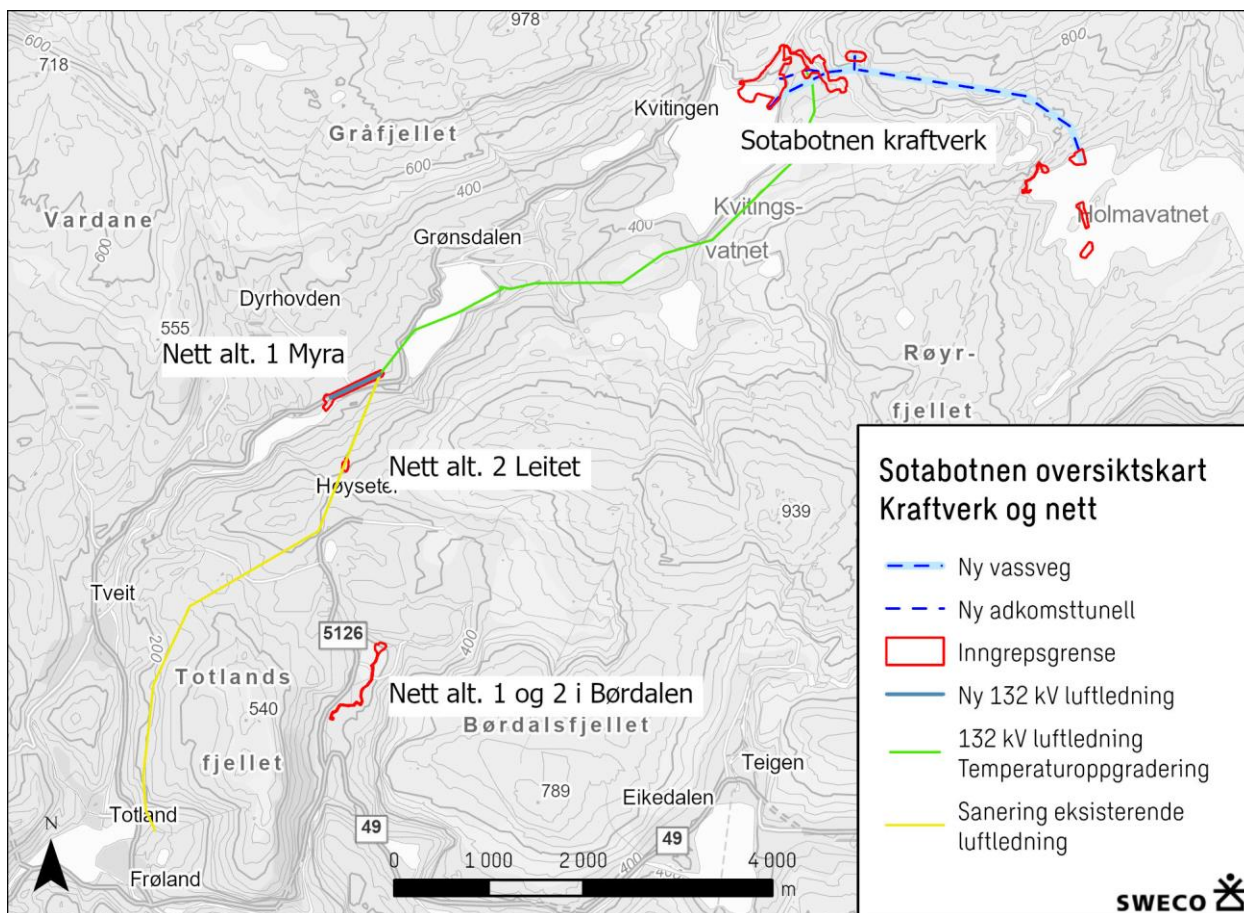
1.3 Tiltaksbeskrivelse

Sotabotnen kraftverk vil utnytte fallet mellom de eksisterende reguleringsmagasinene Svartavatnet og Kvitingsvatnet. Eksisterende Kvittingen kraftverk vil fortsatt være i drift. Det nye kraftverket vil øke effekten og utnyttelsen av fallet mellom magasinene, men også legge til rette for pumping når behovet for kraft er lite.

Under følger korte beskrivelser av planlagte tiltak (kraftverk og nettanlegg) og hydrologiske endringer ved realisering av Sotabotnen kraftverk. For mer detaljer henvises det til konsesjonssøknad med vedlegg.

1.3.1 Utbyggingsplaner

Oversiktskart over tiltaket er vist i figur 1-5.

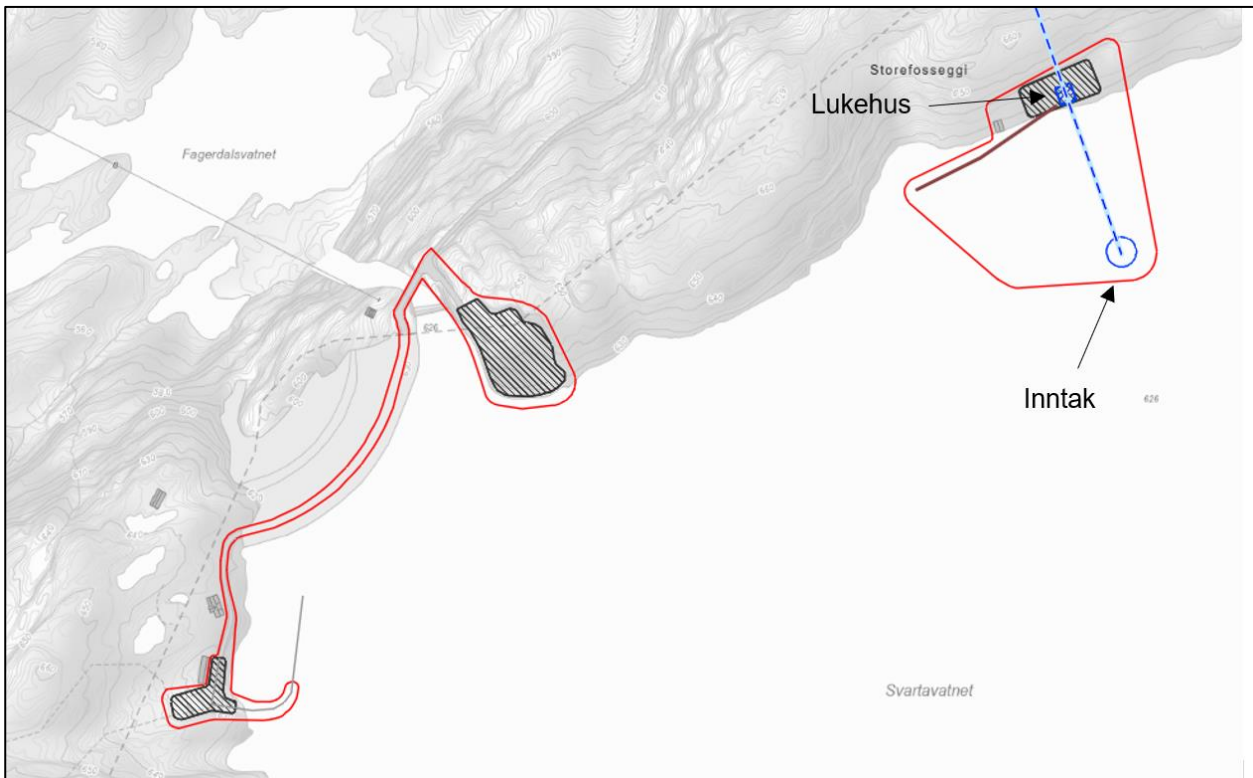

Figur 1-5. Oversiktskart over planlagte Sotabotnen kraftverk med nettilknytning (2 alternativer). Kart: Sweco.

Vannkraftverket

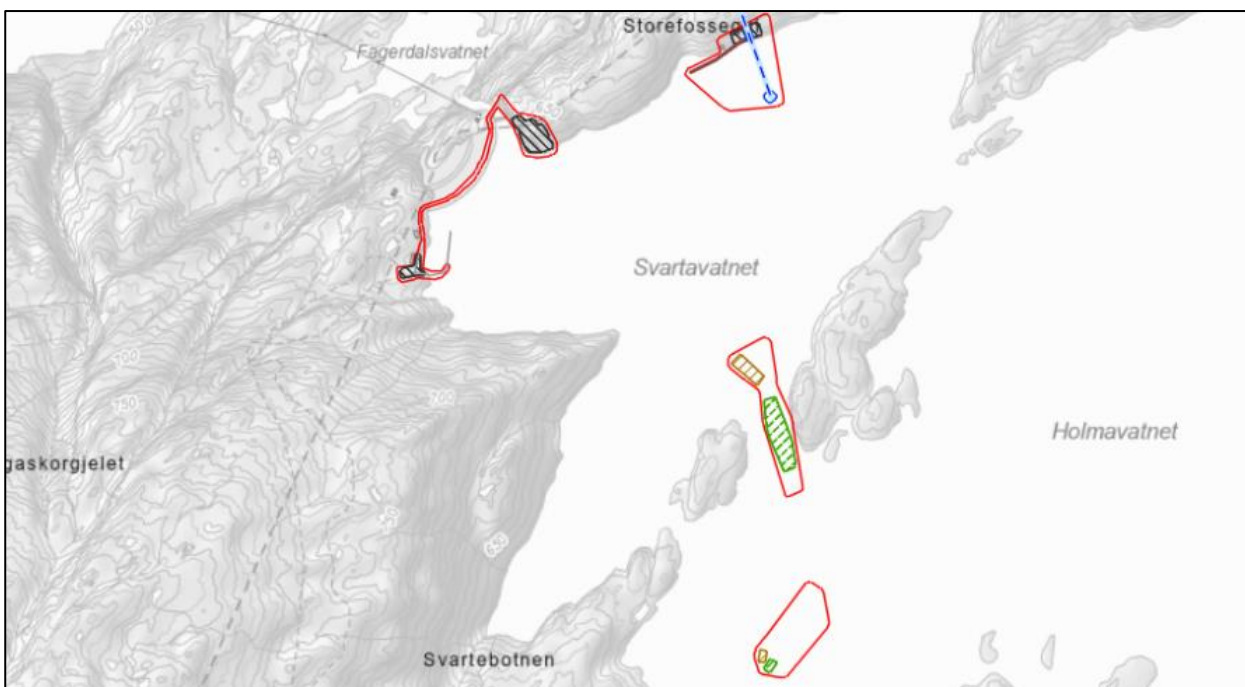
For detaljert arealbruksplan over planlagte tiltak henvises det til kartvedlegg som følger konsesjonssøknaden for Sotabotnen kraftverk.

Nytt inntak i **Svartavatnet** er planlagt like øst for det eksisterende inntaket i Svartavatnet og vil være toveis (fungere som inntak ved kjøring av kraftverket og utløp ved pumping) (Figur 1-2). Det skal bygges **lukehus** på land. Tilkomst til inntaket vil bli med flåting fra riggområde ved dam lenger vest, og vil forbli veiløst. Fra ilandføringsstedet og bort til lukehuset planlegges en kort veistubb. Areal både på øst- og vestsiden av dam vil bli brukt til riggområder. Det gjøres ingen endringer på dam i forbindelse med Sotabotnen kraftverk.

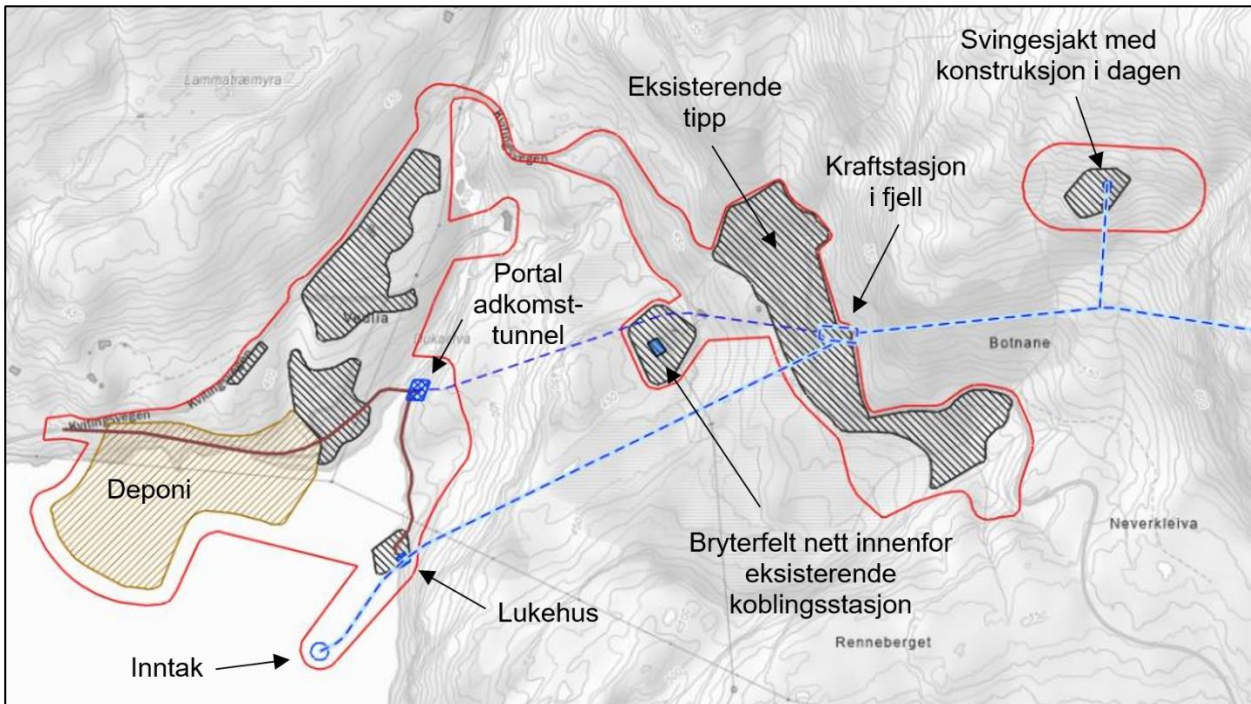
Figur 1-6. Planlagte tiltak og riggområder i/ved Svartavatnet. Rødt omriss: planlagt inngrepsgrense, svart skraver: riggområder, brun linje: ny vei. Kart: Sweco.

Det planlegges to nye **kanaliseringer** nede i Svartavatnet-magasinet for å bedre strømningskapasiteten til vestenden av magasinet (figur 1-3). Massene fra sprengning av kanaler planlegges deponert i reguleringssonen (under HRV) like ved.

Figur 1-7. Planlagte kanaliseringer (grønn skraver) med tilhørende deponi (brun skraver) i reguleringsmagasinet. Kart: Sweco.

Vannveien for kraftverket vil bestå av konvensjonelt drevet tunell. Det vil etableres et **svingekammer/sjakt** ned til vannveien. Ved toppen av denne blir det en mindre betongkonstruksjon (grunnflate ca. 5-10 m²) i dagen med rist for utveksling av luft fra svingekammeret, samt midlertidig riggområde (figur 1-8). Dette blir i samme området som den eksisterende konstruksjonen for dagens kraftverk og skal bygges veiløst.

Figur 1-8. Tiltaksområdet ved Kvitingvatnet. Svart skravur: riggområder. Blå stiplet linje: tunneler. Brun linje: ny vei. Rødt omriss: Inngrepsgrense. Kart: Sweco.

Kraftstasjonen vil ligge i fjell, med atkomsttunnel som har påhugg og portalbygg ved utløpet av Dukaelva (figur 1-8).

Inntak i Kvitingvatnet vil legges under LRV og være toveis (fungere som inntak ved pumping og utløp ved kjøringa av kraftverket). Det blir et **lukehus** på land i tilknytning til tverrslag for inntakstunnelen (figur 1-8).

Tunneldrift gir betydelige mengder overskuddsmasser. Det planlegges massedeponi (volumanslag: 380 000 m³) i nordenden av Kvitingvatnet, i tilknytning til eksisterende tipp fra tidligere kraftverksutbygging. Nytt deponi blir for det meste liggende under HRV i Kvitingvatnet. Mye av massene blir også liggende under LRV. En mindre andel blir liggende over HRV som fundament til ny atkomstvei til ny kraftstasjon.

Det planlegges ny adkomstvei til portalbygg for nytt kraftverk, med ny bro over Dukaelva. Det blir også ny vei videre sørover over eksisterende utløpstunnel og fram til lukehuset før utløpet i Kvitingvatnet. Veien vil

være inntil 6 meter bred. Veien vil gå på fylling og gjennom planlagt deponi, samt at det vil bli en kortere strekning hvor det må sprenges litt.

Anleggsarbeidene vil foregå over 2,5 år med start på våren/sommeren det første året. Arbeidene vil foregå året rundt på grunn av arbeidene med tunell og kraftstasjon i fjell. Arbeidene i dagen vil for det meste foregå vår/sommer/høst.

I anleggsfasen settes det av riggområder i tilknytning til alle tiltaksområder, se figur 1-8. Riggområder vil for det meste etableres på eksisterende steinfyllinger fra forrige kraftutbygging. Hele eksisterende tipp langs Kvitingsvegen er markert som riggområde, men kun deler av dette arealet vil bli benyttet.

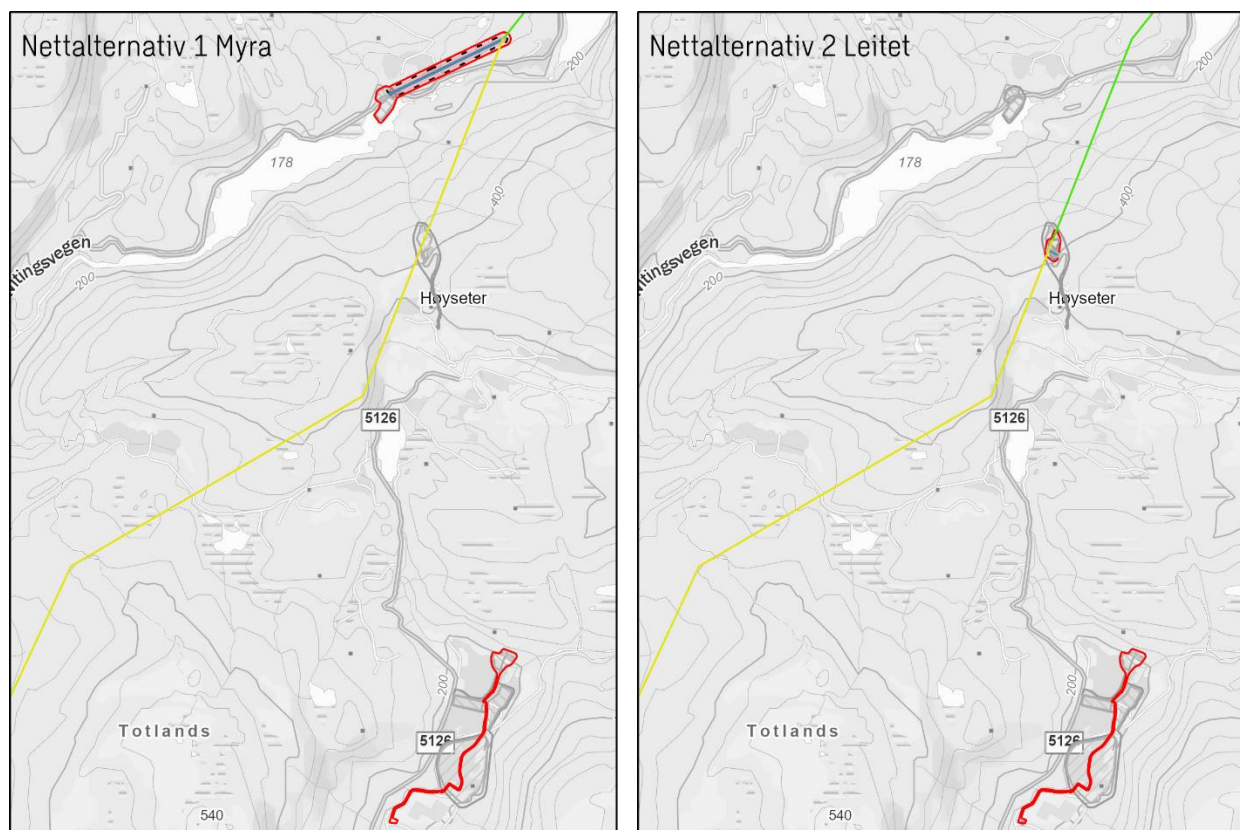
Det kan bli aktuelt med helikoptertransport til toppen av svingekammeret og til lukehuset ved Svartavatnet.

Det vil i anleggsfasen bli omfattende transport langs Fv 5128. Det kan bli nødvendig med ca. 15 mindre utvidelser veien på smale partier (de fleste i krappe kurver). Dette gjøres i regi av veieier (Fylkeskommunen), og er ikke utredet videre i denne rapporten.

Det legges opp til istandsetting og revegetering av deponiet (den delen som er på land), riggområder og andre midlertidige arealinngrep.

Nettilknytning

Kart over nettanlegg er vist i figur 1-9.

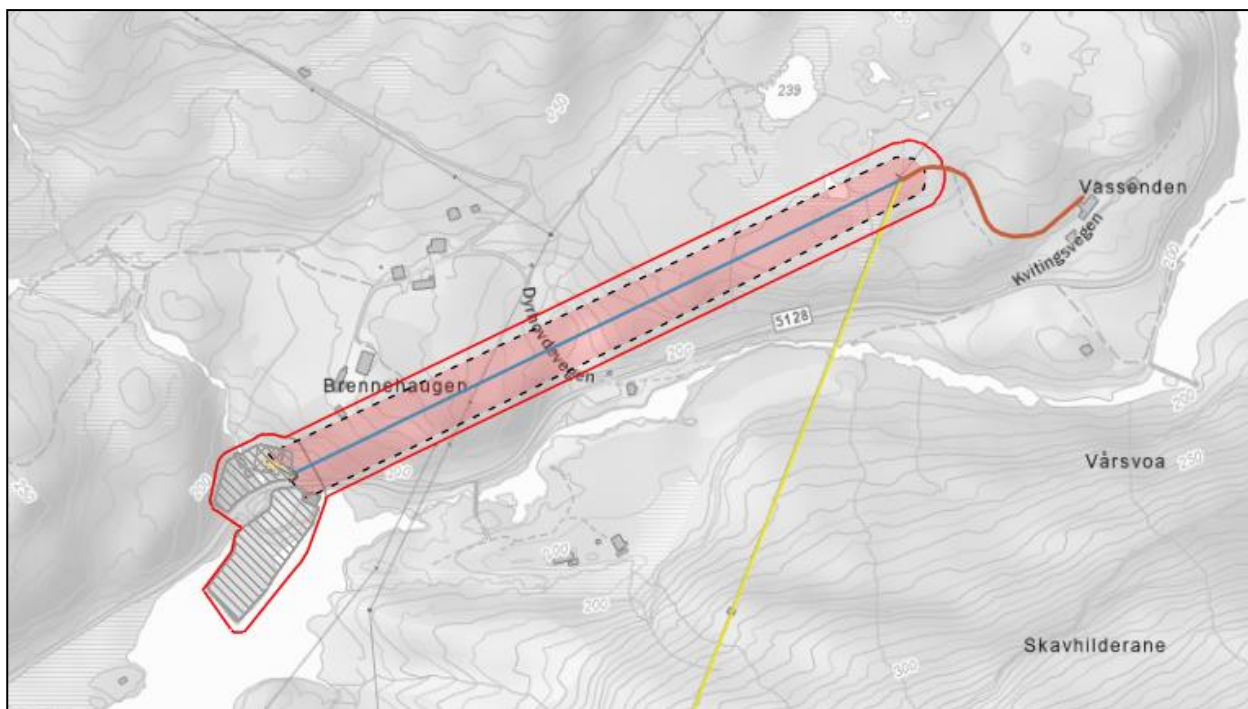
Figur 1-9. Nettalternativ 1 Myra (t.v.) og nettalternativ 2 Leitet (t.h.): blå line: ny 132 kV luftledning. Rødt areal: ryddebelt. Rødt omriss: Inngrepsgrense for arbeid med nettilknytning. Gul linje: Sanering av eksisterende 132 kV luftledning sørover til Frøland. Grønn linje: temperaturoppgradering (ikke utredet videre). Arealplan for Bårdalen kraftverk (forutsatt utbygd) er vist med grått. Kart: Sweco.

Sotabotnen kraftverk kobles til nytt bryterfelt i eksisterende Kvitingen koblingsstasjon (figur 1-8) gjennom tunnel/borehull fra kraftverket og deretter en ca. 90 m lang og 1 m bred kabelkanal langs eksisterende vei inn til koblingsstasjonen (kabelkanal er kraftsensitiv informasjon og er derfor ikke vist i kartet).

Fra Kvittingen koblingsstasjon vil eksisterende 132 kV luftledning temperaturoppgraderes til Myra (nettalternativ 1) eller Leitet (nettalternativ 2). Temperaturoppgradering innebærer ingen konsesjonspliktige endringer på dagens ledning og er derfor ikke utredet videre i denne rapporten.

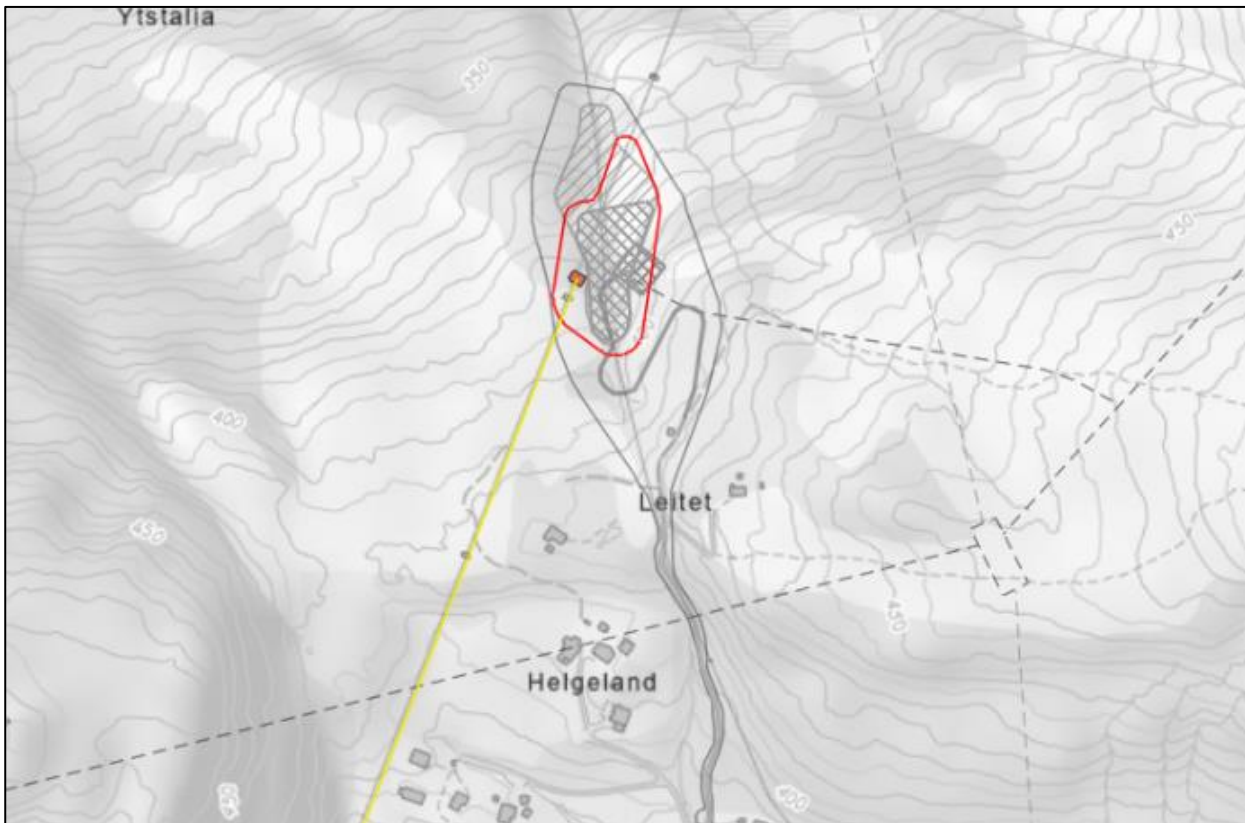
Det er to alternativer for nettilknytning videre til påkoblingspunkt i Samnanger transformatorstasjon i Børdalen. Begge alternativer benytter planlagt kraftverkstunnel for Børdalen kraftverk, og forutsetter derfor at dette bygges (dersom Børdalen kraftverk ikke får konsesjon må det søkes planendring på konsesjonssøknaden for Sotabotnen med et nytt alternativ for nettilknytning).

Nettalternativ 1 Myra: Ny ca. 600 m lang 132 kV luftledning fra eksisterende vinkelmast nord-øst for Myra fram til planlagt påhugg for rømningstunnel for Børdalen kraftverk, nær eksisterende Myra kraftverk. Fra Myra legges ledning som kabel gjennom tunneler for nye Børdalen kraftverk fram til tunnelpåhugg i Børdalen. Eksisterende 132 kV linje fra Myra til Frøland saneres. Det kan bli behov for midlertidig terrengtransport langs en trasé opp til mast i øst. Det vil ikke gjøres inngrep i traséen men utføres midlertidige tiltak for å skåne terrenget ved kjøring av maskiner (eks. utlegging av stokk-/sprengningsmatter).

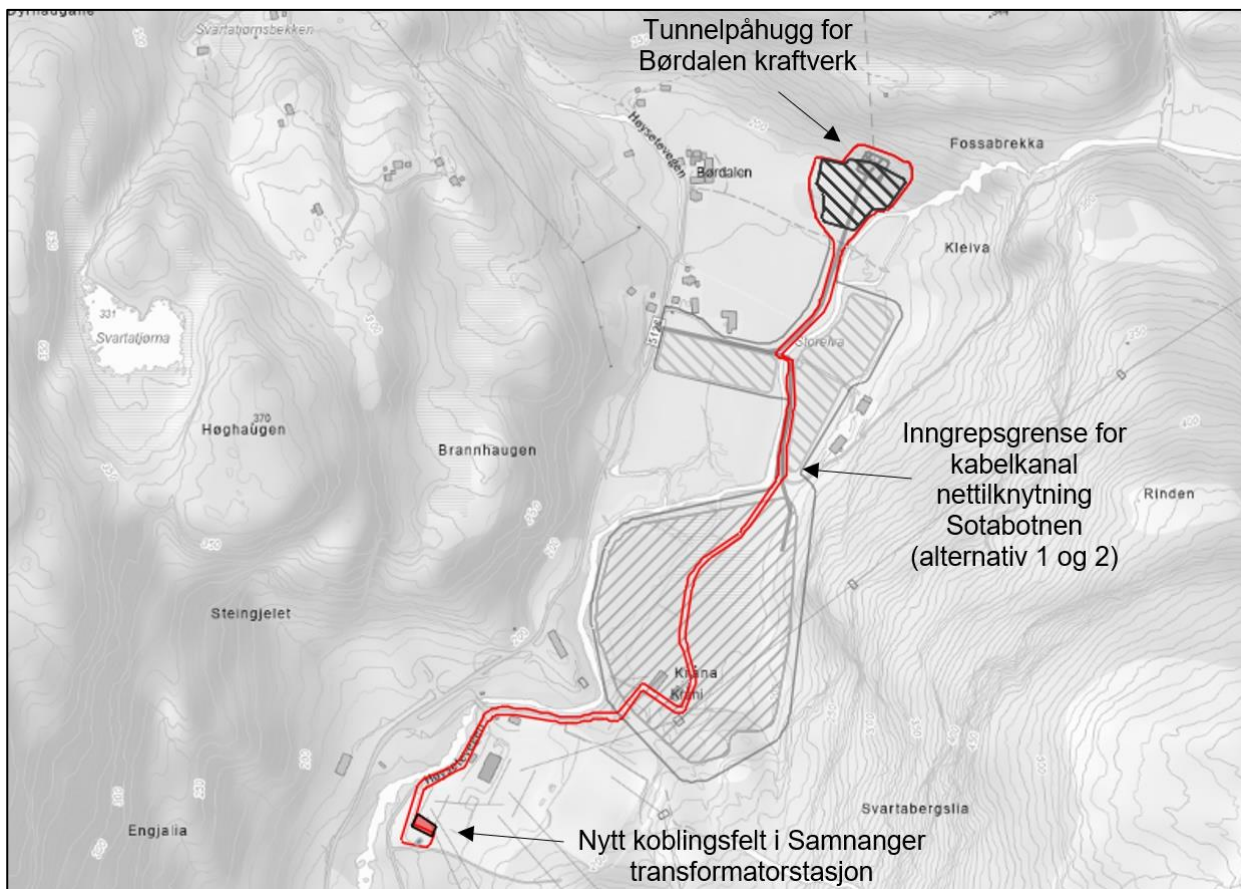
Figur 1-10. Netaltalternativ 1 Myra: blå line: ny 132 kV luftledning. Rødt areal: ryddebelte. Rødt omriss: Inngrepsgrense for arbeid med nettilknytning. Brun linje: trasé for midlertidig terrengtransport til mast i anleggsfasen. Gul linje: Sanering av eksisterende 132 kV luftledning sørover til Frøland. Arealplan for Børdalen kraftverk (forutsatt utbygd) er vist med grått. Kart: Sweco.

Nettalternativ 2 - Leitet: Fra Leitet legges ledning som kabel, ca. 40 m i kabelkanal og deretter i borehull ned til Børdalen kraftstasjon og videre i tunneler for nye Børdalen kraftverk fram til tunnelpåhugg i Børdalen. Eksisterende 132 kV luftledning fra Leitet til Frøland saneres.

Figur 1-11. Netalternativ 2 Leitet: Oransje firkant: ny kabelendemast Rødt omriss: Inngrepsgrense for arbeid med nettilknytning. Gul linje: Sanering av eksisterende 132 kV luftledning sørover til Frøland. Arealplan for Børdalen kraftverk (forutsatt utbygd) er vist med grått. Kart: Sweco.

I Børdalen er nettløsningen lik for netalternativ 1 og 2 (figur 1-12). Her går kabelen fra tunnelpåhugg for Børdalen kraftverk, i en ca. 1,1 km lang kabelkanal, til nytt koblingsfelt i Samnanger transformatorstasjon. Kabelkanalen vil gå langs planlagte veier for Børdalen kraftverk, gjennom planlagt deponi for Børdalen kraftverk og langs eksisterende vei nordvest for Samnanger transformatorstasjon.

Figur 1-12. Anleggsområde for ny 132 kV kabel i Børdalen. Riggområder: svart skravur, inngrepsgrense: rødt omriss. Arealplan for Børdalen kraftverk (forutsatt utbygd) er vist med grått. Kart: Sweco.

I forbindelse med anleggsarbeidene på nettilknytningen er det satt av riggområder i tiltaksområdene. Adkomstveier og riggområder brukt til bygging av Børdalen kraftverk vil bli benyttet. Det kan bli noe helikopterflyging i forbindelse med arbeidet ved Myra og Leitet. På leitet kan det være behov for utbedring av vei fram til borehull grunnet store maskiner og tunge kabeltrommler.

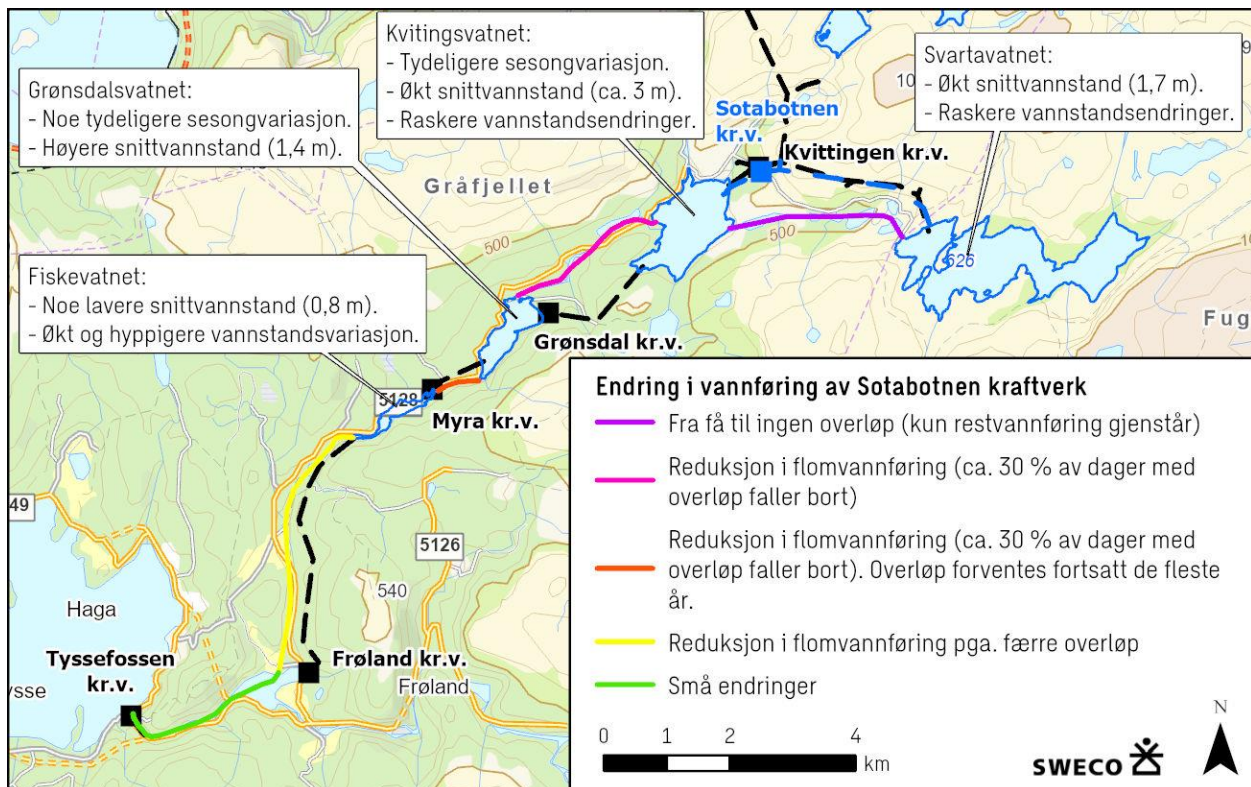
1.3.2 Hydrologiske endringer

Vurdering av hydrologiske endringer som følge av Sotabotnen kraftverk baserer seg på dagens situasjon for hydrologiske forhold i vassdraget (nullalternativet), og hydrologiske forhold i vassdraget hvis Sotabotnen kraftverk blir realisert.

De forventede hydrologiske endringene som følge av Sotabotnen kraftverk beskrives kortfattet i videre tekst. For mer beskrivelse av metodikk, hydrologisk grunnlag og resultat av hydrologisk analyser, henvises det til konsesjonssøknadens kapittel 3 og hydrologisk vedlegg til søknaden.

Grunnet usikkerheter i datagrunnlaget kan enkelte kurver og tall i hydrologisk grunnlag virke avvikende fra vurderinger i tabellen under. Under er det tatt høyde for denne usikkerheten og tatt med det som forventes å bli reel hydrologisk endring. Det er likevel noe usikkerhet rundt disse vurderingene.

De relevante vannforekomstene i vassdraget framgår av kart i figur 1-13, med tilhørende kortfattet beskrivelse av hydrologiske endringer i tabell 1-1.

Figur 1-13. Oversiktskart over vassdraget med eksisterende og planlagt kraftverk. Forventede hydrologiske endringer er også grovt skissert. Endringene er mer detaljert forklart i tabell 1-1. Kart: Sweco.

Tabell 1-1. Beskrivelse av forventede hydrologiske endringer ved realisering av Sotabotnen kraftverk.

Del av vassdraget	Hydrologiske endringer
Svartavatnet	Eksisterende reguleringsgrenser består (HRV: 625,9 LRV: 580,9). Vannstanden i magasinet vil følge sesongvariasjon slik som det historisk har gjort, men magasinet vil i gjennomsnitt ligge noe høyere (anslagsvis 5 m) i vannstand om vinteren og frem til april/mai. Fra mai til juli/august vil vannstanden ligge noe lavere enn den historisk har gjort. Fra august vil vannstanden igjen ligge høyere enn før. Gjennomsnittlig vannstand over året øker ved utbygging av Sotabotnen kraftverk med ca. 1,7 m sammenlignet med nullalternativet. Innenfor kortere tidsrom (dager til uker) vil det være betydelig økning i vannstandsvariasjon, og dermed hurtigere vannstandshevinger og -fall.
Storelva mellom Svartavatnet og Kvittingsvatnet	Det er ikke krav om minstevannføring på strekningen i dag. Dagens vannføring er et resultat av restfeltet nedstrøms (7 km²) og overløp over dam Svartavatn. For nullalternativet forventes det i gjennomsnitt overløp over dam Svartavatn ca. hvert 2. år. Etter realisering av Sotabotnen kraftverk vil det så nær som aldri bli overløp over dammen, og kun vannføring fra restfeltet gjenstår. Enkeltepisoder med større flomvannføring på strekningen på grunn av overløp vil altså bortfalle etter utbygging.
Kvittingsvatnet	Eksisterende reguleringsgrenser består (HRV:334,4 LRV:368,4). Observert vannstand (nullalternativet) viser noe sesongvariasjon, med lavest vannstand i månedene mars-mai. Vannstand ved utbygging kan gi en tydeligere sesongvariasjon der vannstanden også da er lavest i månedsskiftet april/mai og

Del av vassdraget	Hydrologiske endringer
	betydelig høyere resten av året. Vannstanden vil fortsatt i hovedsak fortsatt variere innenfor den øvre delen av reguleringsområdet. Gjennomsnittlig vannstand over året øker ved utbygging av Sotabotnen kraftverk med ca. 3 m sammenlignet med nullalternativet. Innenfor kortere tidsrom (dager til uker) vil det være betydelig økning i vannstandsvariasjon, og dermed hurtigere vannstandshevninger og -fall.
Storelva mellom Kvitingsvatnet og Grønsdalsvatnet	Det er ikke krav om minstevannføring på strekningen i dag. Dagens vannføring er et resultat av overløp over dam Kvitingsvatn og restfeltet nedstrøms. Historisk har det vært overløp ved dam Kvitingsvatn som har gitt vannføring rett nedstrøms dammen. I årene 2010-2025 var det registrert overløp i 11 av 16 år. Disse episodene har hovedsakelig vært mellom august og desember. Ved realisering av kraftverket forventes det noe færre overløp. Overløp vil ikke nødvendigvis komme til samme tid på året som før, og vil kunne opptre både sommer, høst og vinter. Sotabotnen kraftverk medfører altså noe reduksjon i flomvannføring (rundt 30 % færre dager i året med overløp etter utbygging) nedover elvestrekningen.
Grønsdalsvatnet	Eksisterende reguleringsgrenser består (HRV:198, LRV:188). Det er ingen markert sesongvariasjon for historiske observasjoner for vannstand ved Grønsdalsvatnet. Ved utbygging av Sotabotnen kraftverk vil det kunne bli en noe mer markert sesongvariasjon med litt høyere gjennomsnittlig vannstand sommer-høst. Gjennomsnittlig vannstand over året øker ved utbygging med ca. 1,4 m sammenlignet med nullalternativet. For nullalternativet er magasinet preget av hyppige vannstandsendringer. Dette vil også være gjeldende ved realisering av kraftverket.
Storelva mellom Grønsdalsvatnet og Fiskevatnet	Det er ikke krav om minstevannføring på strekningen i dag. Dagens vannføring er et resultat av overløp over dam Grønsdalsvatn og restfeltet nedstrøms. I nullalternativet er det registrert overløp omtrent hvert år, men antall dager med overløp og antall episoder pr år varierer mye. Sotabotnen kraftverk vil medføre noe reduksjon i flomvannføring (rundt 30 % færre dager i året med overløp) etter utbygging. Det ventes fortsatt å skje overløp de fleste år. Fordeling av flommer sommer og vinter vil være som tidligere.
Fiskevatnet	Eksisterende reguleringsgrenser består (HRV: 178,3 LRV: 172,7). Fiskevatnet vil få større og hyppigere raske vannstandendringer enn tidligere. Gjennomsnittlig vannstand over året senkes ved utbygging med ca. 0,8 m sammenlignet med nullalternativet.
Storelva mellom Fiskevatnet og Frølandsvatnet	Det legges ikke opp til endring i minstevannføringskrav på denne elvestrekningen. Det ventes en betydelig reduksjon i forventet flomfrekvens og -størrelser som følge av færre overløp over dam Fiskevatn.
Frølandsvatnet	Det ventes små endringer i vannstand som følge av utbygging av Sotabotnen kraftverk.
Tysseelva fra Frølandsvatnet til fjorden	Det legges ikke opp til endring i minstevannføringskrav på denne elvestrekningen. Det ventes små endringer i vannføring etter utbygging sammenlignet med nullalternativet. Reduksjon i flomstørrelser vil være betydelig mindre enn for

Del av vassdraget	Hydrologiske endringer
Storelva mellom Fiskevatnet og Frølandsvatnet på grunn av bidraget til Tysseelva fra Frølandselva (som ikke er regulert).	

1.4 Nullalternativet

Nullalternativet er forventet situasjon i influensområdet, dersom de planlagte tiltakene ikke blir gjennomført. Det tar utgangspunkt i dagens miljøtilstand og beskriver den mest realistiske utviklingen i utredningsområdet. Nullalternativet er sammenligningsgrunnlaget for vurdering av påvirkning og konsekvens av planlagt tiltak (nullalternativet har per definisjon konsekvensen 0). Nullalternativet inkluderer vedtatte planer og tiltak innenfor influensområdet for prosjektet.

Nullalternativ for Sotabotnen kraftverk

Det er ingen vedtatte ikke-realiserte detaljreguleringer eller reguleringsplaner under arbeid som berører tiltaksområdet. De berørte arealene for Sotabotnen kraftverk er i kommuneplanens arealdel for Samnanger kommune og Kvam herad i all hovedsak regulert som LNFR (landbruk, natur, friluftsliv og reindrift). Det ventes at framtidig bruk av disse områdene vil være likt som i dag. Det samme gjelder areal som i arealdelen for Samnanger kommune er markert med «andre typer bebyggelse og anlegg» ved dagens portalbygg for Kvittingen kraftverk. Nullalternativet er altså lik dagens situasjon for areal berørt av utbygging av Sotabotnen kraftverk.

Samnangervassdraget er utbygd med en rekke eksisterende kraftverk. For regulerte vann og vassdrag tilsvarer nullalternativet for prosjektet dagens situasjon med eksisterende reguleringer.

Nullalternativ for Nettilknytning

Børdalen kraftverk er under planlegging i det samme vassdraget som Sotabotnen kraftverk. De to kraftverkene søkes på uavhengig av hverandre, men nettløsning for Sotabotnen krever at Børdalen kraftverk er bygd ut og at nett kan følge deler av utbygd tunell. Dette betyr at nullalternativet for Sotabotnen kraftverks nettløsning inkluderer at Børdalen kraftverk alt er utbygd. Planlagte tiltak og arealbruk for Børdalen kraftverk er forutsatt i nullalternativet for nettilknytningen til Sotabotnen kraftverk.

Det er ingen vedtatte detaljreguleringer eller reguleringsplaner under arbeid som berører tiltaksområdene for nettalternativ 1 ved Myra eller 2 ved Leitet. Nullalternativet er dagens situasjon og at Børdalen kraftverk er utbygd.

I Børdalen er det et detaljregulert næringsområde (*Børdalen næringsområde*) like sør for Samnanger transformatorstasjon. Terrenginngrep i forbindelse med etablering av et datasenter på området er gjennomført, og bygninger har blitt satt opp. Ferdigstilling av næringsområdet inngår i nullalternativet. I Børdalen pågår det også arbeid rundt *Samnanger Transformatorstasjon*. Ingen informasjon om planene til Statnett rundt stasjonen ligger offentlig tilgjengelig. Nullalternativet forutsetter at transformatorstasjonen er ferdigstilt.

1.5 Utredningskrav

I henhold til NVEs veileder for konsesjonssøknad vannkraftanlegg skal fagtema reiseliv utredes dersom tiltaket er planlagt i et område som benyttes til reiseliv, og tiltaket kan ha virkninger for naturområder eller -elementer, landskapselementer eller kulturminner som har verdi for reiseliv (NVE, 2024). Ettersom tiltaket ligger i en region med mye reiselivsaktivitet er temaet vurdert som relevant å utrede.

NVEs veileder for konsesjonssøknad vannkraftanlegg har krav til at følgende utredes:

- Mest sentrale områder for reiseliv
- Synliggjøre reiselivets bidrag til verdiskaping og sysselsetting i regionen
- Særlig viktige landskapssområder og turistattraksjoner

- Redegjør for reiselivsaktiviteter og -aktører, og eventuelle turistanlegg (hoteller, campingplasser) i influensområdet.
- Viktige attraksjoner eller områder for reiselivet, som eksempelvis særlig viktige landskapsområder, skal beskrives og framstilles på kart sammen med tiltaket.

Det er i utredningen fokusert på det som er beslutningsrelevant for Sotabotnen kraftverk.

1.6 Metode

Det er ikke utarbeidet anerkjent metodikk for utredning av reiseliv. NVE beskriver i sin veileder for konsesjonssøknad vannkraftanlegg (NVE, 2024) at:

«Områdets verdi for reiseliv skal vurderes basert på dagens bruk, bidrag til verdiskaping og sysselsetting, eksisterende planer, og ut fra områdets egnethet og potensial for nye eller videreutvikling av eksisterende reiselivsaktiviteter. Det bør framgå i hvilken grad området har betydning for reiselivet i lokal, regional, nasjonal eller internasjonal sammenheng.»

NVE henviser videre til at verdikriterier for reiseliv beskrevet i Olje- og Energidepartementets *Retningslinjer for små vannkraftverk* (OED, 2007) skal benyttes, både for utredning av store og små vannkrafttiltak.

Tabell 1-2 redegjør for kriteriene som er benyttet for å vurdere verdi for fagtema reiseliv i dette notatet. Disse er basert på verdikriterier for reiseliv i OEDs retningslinjer (2007) og supplert med kriterier hentet fra tilsvarende utredninger (Multiconsult 2023).

Tabell 1-2: Verdikriterier for fagtema reiseliv.

Verdi	Kriterier
Stor/svært stor	Flere og ulike næringsaktører. Mange markeder og segmenter til stede, både nasjonale og utenlandske besøkende. Attraksjoner og næringsaktører av nasjonal betydning. Næringen av stor betydning for kommunene i området. Område som er vesentlig for ivaretaking av det norske reiselivsproduktet og nasjonalt viktige reiselivsdestinasjoner hvor landskapet eller naturen er en vesentlig del av attraksjonen.
Middels	Signifikant næring med flere bedrifter. Varierte markeder som besøker ulike attraksjoner. Hovedsakelig hjemmemarkedet. Område som er vesentlig for ivaretaking av det regionale eller lokale reiselivsproduktet, og regionalt og lokalt viktige reiselivsdestinasjoner hvor landskapet eller naturen er en vesentlig del av attraksjonen.
Noe	Lite utviklet næring med enkeltbedrifter som kan ha en viss lokal betydning. Få gjester. Hovedsakelig regionale markeder. Andre reiselivsdestinasjoner der landskap eller natur er en vesentlig del av attraksjonen.
Uten betydning	Ingen reiselivsnæring og ingen turister.

NVEs veileder beskriver videre for påvirkning:

«Konsekvensene for reiselivet skal vurderes ut fra hvordan utbyggingen vil kunne påvirke verdien av området for reiselivet og dermed verdiskaping og sysselsetting. Det er konsekvenser for bruksverdien av området for reiselivet som skal vurderes, herunder om tiltaket kan endre omfanget av aktiviteter, bruk eller bruksmuligheter for reiselivsnæringen.»

Ut fra dette er kriteriene i Tabell 1-3 benyttet for vurdering av påvirkning for reiseliv i dette notatet (jfr. Multiconsult 2023).

Tabell 1-3: Kriterier for vurdering av påvirkning for fagtema reiseliv.

Virkning	Kriterier
Ødelagt/sterkt forringet	Tiltaket vil i stor grad redusere mulighetene for vekst og utvikling innen næringen.
Forringet	Skadevirkningene er merkbare og betydelige, men først og fremst for deler av området eller en gren av næringen, mens andre i mindre grad påvirkes negativ.
Noe forringet	Tiltaket vil ha mindre, oftest lokale og avgrensede skadevirkninger for næringen.
Ubetydelig endring	Tiltaket har ingen/ubetydelige virkninger på dagens eller fremtidig aktivitet.
Noe forbedret	Tiltaket vil ha små positive virkninger for dagens eller framtidig aktivitet i området.
Vesentlig forbedret	Tiltaket vil ha middels positive virkninger for dagens eller framtidig aktiviteter i området.
Sterkt forbedret	Tiltaket vil ha store positive virkninger for dagens eller framtidig aktivitet i området.

Fagutreder for fagtema reiseliv har vært Anne Drageset, PhD i arkeologi, Sweco. Solveig Angell-Petersen, mastergrad i naturressursforvaltning, Sweco har utført kvalitetskontroll.

1.7 Overordnede føringer for fagtema reiseliv

Statlige mål og føringer

Nasjonal reiselivsstrategi 2030 ble lansert våren 2021. I den forbindelse har nærings- og fiskeridepartementet publisert et *Veikart for reiselivsnæringen* (2024) som beskriver mål og ambisjoner for næringen. Disse er: 1. Et mer lønnsomt reiseliv: Reiselivsnæringen skal øke sin konkurranseevne og verdiskaping innenfor bærekraftige rammer. 2. Et grønnere reiseliv: Reiselivsnæringen skal redusere sitt klima- og miljøavtrykk og ta hensyn til naturens tålegrenser. 3. Et lokalt bærekraftig reiseliv: Reiselivsnæringen skal bidra til bærekraftige og attraktive lokalsamfunn og reisemål over hele landet.

Regionale planer

I juni 2021 vedtok fylkestinget i Vestland fylkeskommune regional plan for innovasjon og næringsutvikling 2021-2033, *Berekraftig verdiskaping*. Det ble også vedtatt å utarbeide en temaplan for reiseliv (2022). Denne baserer seg på Nasjonal reiselivsstrategi 2030 og setter som hovedmål at «Vestland fylke skal gjennom berekraftig reiselivsutvikling vere eit attraktiv val for kvalitetsbevisste gjestar som bidreg til lokal verdiskaping i Vestland.» Planen har seks satsinger med tilhørende delmål: Synlighet, forretningsmodell og struktur, omstilling og utvikling, helårsaktivitet, attraktive, lokale arbeidsplasser, og besøksforvaltning.

Kommunale planer

Samnanger kommune

Kommuneplanen sin samfunnsdel er det øverste styringsdokumentet i Samnanger kommune. Denne hadde høringsfrist 22.05.2025. Til planen er det utarbeidet et *Fagnotat Næringsutvikling* (2025a). Dette inngår som en del av kunnskapsgrunnlaget for rullering av kommuneplanen sin samfunnsdel, og omhandler reiseliv som et eget punkt.

Kvam herad

Kommuneplan for Kvam herad 2015-2030: Samfunnsdelen ble vedtatt i 2015. Kommunen er nå i gang med å lage en ny og oppdatert samfunnsdel. Denne hadde høringsfrist 25.05.2025.

1.8 Kunnskapsgrunnlaget

Det er innhentet nøkkeltall fra Visit Norway, som publiserer de viktigste tallene om turisme i Norge. Også NHO Reiseliv har nettsider med oppdaterte tall om reiselivsnæringen, inkludert statistikk for hver kommune.

Det er benyttet relevante rapporter og analyser, for eksempel *Destinasjonsanalyse Bergensregionen* (2024).

Planer i Vestland fylkeskommune og kommunene Samnanger og Kvam omhandler reiseliv på regionalt og lokalt nivå (se 1.7).

For spesifikke attraksjoner og aktører er kunnskapsgrunnlaget først og fremst basert på den enkeltes nettsider.

Muntlige kilder:

- Tone Tysseland Holmefjord, Regndans festival – 17. september 2025
- Gudveig Solberg, Gaupholm Camping – 21. mai 2025.
- Jan Tjosås, leder næring, Kvam kommune – 16. september 2025
- Geir Morten Utskot, Kvam Turlag – 9. oktober 2025

Fagutreder for reiseliv i Sweco befarte området 21. mai 2025.

1.9 Influensområde for reiseliv

Et influensområde omfatter alle områder som blir direkte eller indirekte berørt av tiltaket. For reiseliv vil påvirkningen ikke bare begrense seg til direkte besøksmål, men kan også ha betydning for overnatting, servering, transport og opplevelsesbedrifter i nærliggende områder. Sotabotnen kraftverk berører to kommuner: Samnanger og Kvam. Kommunegrenser er imidlertid mindre viktig for tilreisende, og i denne konsekvensutredningen er den geografiske avgrensingen satt til området mellom Bjørkheim i Samnanger og Norheimsund i Kvam.

2 Beskrivelse av overordnet situasjon

2.1 Reiselivets betydning for Norge og Vestland

Reiselivets verdiskaping nådde 120,6 milliarder kroner i 2024 (Innovasjon Norge 2025a), se Tabell 2-1 og Tabell 2-2. I 2024 var 60 prosent av totalforbruket på reiser i Norge knyttet til ferie- og fritidsreiser, mens 40 prosent var fra forretningsreiser. Nordmenn stod for 3 av 4 brukte kroner på reisene i Norge. Etter pandemien har nordmenn fortsatt å utforske sitt eget ferieland. I 2024 gjennomførte nordmenn hele 19,8 millioner feriereiser innenlands. Det har også vært en betydelig vekst i volumet av utenlandske turister. En svak kronekurs medfører at det er dyrere for nordmenn å feriere i utlandet, mens utenlandske besøkende her får desto mer igjen for pengene (Innovasjon Norge 2025b).

Tabell 2-1. Verdiskaping per reiselivsbransje i Norge i 2024. Verdiskaping beregnes som summen av driftsresultat og lønnskostnad. Kilde: Visit Norway.

Bransje	Verdiskaping 2024
Serveringsvirksomhet	32 258 998 261
Kultur og underholdning	15 666 264 978
Transport	48 523 482 211

Formidling	4 958 196 268
Overnattingsvirksomhet	19 242 256 000
Sum	120 649 197 718

Vestland er det største reiselivsfylket i Norge etter Oslo. Bergen er den viktigste innfartsåren til regionen og mange av reisene som gjøres videre ut i regionene, blir planlagt på turistinformasjonen i Bergen. Den viktigste merkevaren i Vestland er fjord- og fjellandskapet. Vakker natur, ren luft, god plass og lokal identitet står i høy kurs hos besøkende. Fjordene er ideelle for aktiviteter som båtliv, fiske, kajakkpadling og fjordcruise – og som utgangspunkt for fjellvandring (Vestland fylkeskommune 2022; Menon Economics 2024).

Tabell 2-2. Oversikt over verdiskaping per fylke i 2024. Verdiskaping beregnes som summen av driftsresultat og lønnskostnad. Vestland er uthevet. Kilde: Visit Norway.

Fylke	Sum	Fylke	Sum
Agder	5 837 965 968	Svalbard	626 439 000
Akershus	12 961 790 255	Telemark	2 049 743 000
Buskerud	4 155 244 000	Troms	4 456 500 708
Finnmark	2 313 560 666	Trøndelag	7 839 945 056
Innlandet	5 262 520 000	Vestfold	3 208 414 000
Møre og Romsdal	4 252 810 420	Vestland	16 203 731 699
Nordland	7 588 597 034	Østfold	3 087 466 000
Oslo	31 497 854 786	Ukjent	12 788 126
Rogaland	9 293 827 000	Totalt	120 649 197 718

2.2 Reiselivets betydning for Samnanger og Kvam

Visit Bjørnafjord er destinasjonsselskapet for kommunene rundt Bjørnefjorden: Samnanger, Tysnes og Bjørnafjorden. I *Destinasjonsanalyse Bergensregionen*¹, utført på vegne av NHO Reiseliv, trekkes Samnanger frem som en av kommunene i regionen med lavest aktivitet i reiselivsnæringen (Menon Economics 2024:32). I 2024 ga reiselivet i Samnanger en verdiskaping på 22 mill. kroner (se Tabell 2-1). I 2023 ga reiselivet 101-500 kr i skatteinntekt per innbygger i Samnanger (se Figur 2-1). Tabell 2-4 viser antall lønnstagere innenfor reiselivsnæringen i Samnanger kommune i 2024. Samnanger kommune (2025a) viser i *Fagnotat næringsutvikling* til at kommunen ligger tett på populære turistdestinasjoner som Hardangerfjorden og fjellområdene rundt Eikedalen. Særlig Eikedalen Skisenter er en populær vintersportsdestinasjon, og godkjennelsen av reguleringsplan for Eikedalen Inn Fjellandsby ligger til rette for økning innenfor reiseliv i kommunen.

Visit Hardangerfjord er destinasjonsselskapet for kommunene Kvam, Eidfjord, Ulvik, Ullensvang og Kvinnherad. Kvam Turistinformasjon ligger ved Steinsdalsfossen, like ved Norheimsund. I 2024 ga reiselivet i Kvam en verdiskaping på 175,9 mill. kroner (se Tabell 2-1). I 2023 ga reiselivet 501-1000 kr. i skatteinntekt per innbygger i Kvam (se Figur 2-1). Tabell 2-5 viser antall lønnstagere innenfor reiselivsnæringen i Kvam herad i 2024.

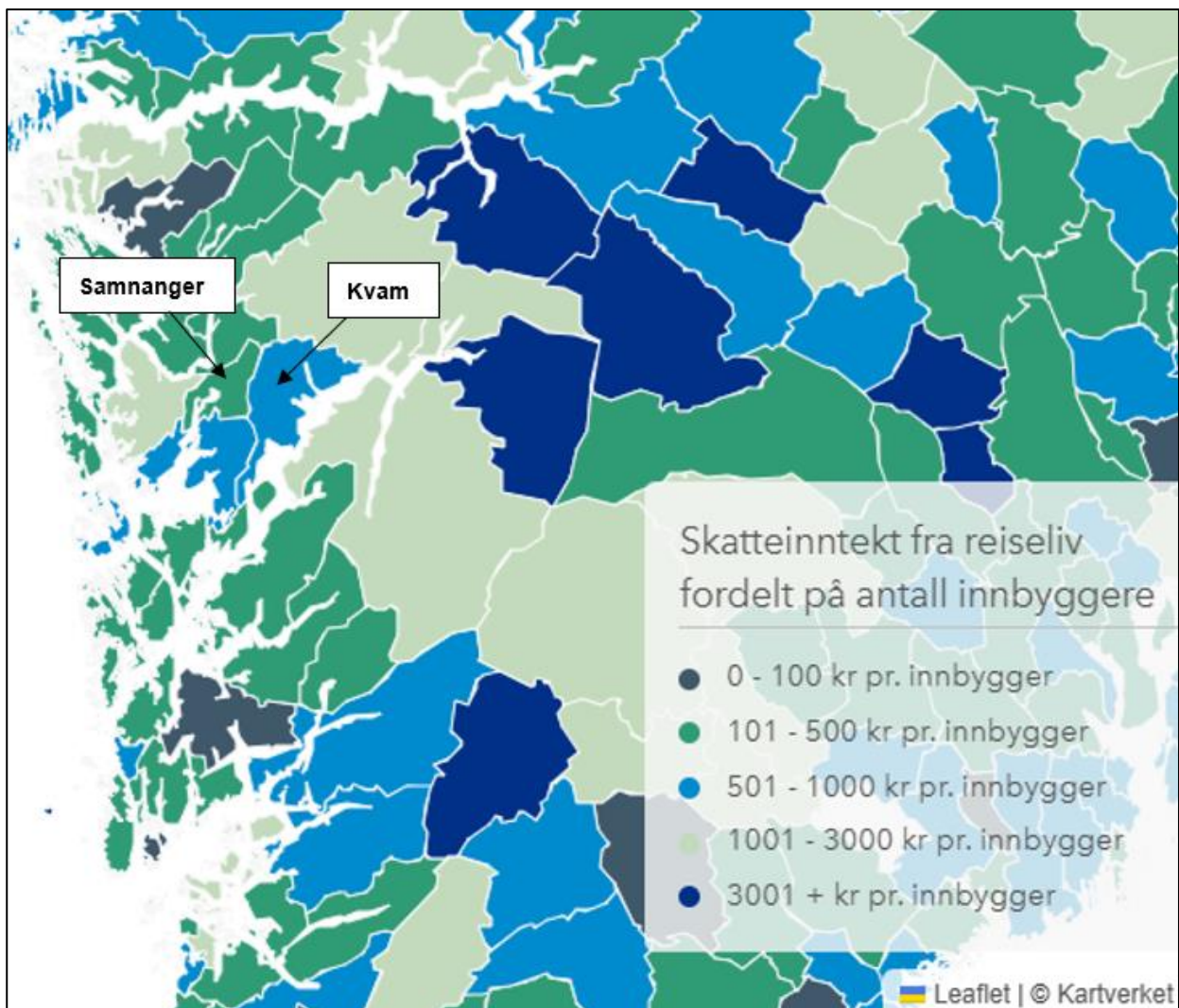
¹ Bergensregionen består av kommunene Bergen, Samnanger, Bjørnafjorden, Øygarden, Askøy, Modalen, Osterøy, Alver, Austrheim, Fedje, Masfjorden og Gulen.

Tabell 2-5 viser antall lønnstagerer innenfor reiselivsnæringen i Kvam herad i 2024. Kvam herad har en betydelig næringsvirksomhet knyttet til hyttefelt på Kvamskogen.

Friluftslivsmulighetene i Samnanger og Kvam er en viktig del av det som markedsføres ovenfor tilreisende. En del bobilturister finner blant annet veien opp til Kvitingsvatnet og bruker det som utgangspunkt for turer og fiske i området (Tone Tysseland Holmefjord, personlig kommunikasjon). *Konsekvensene av Sotabotnen kraftverk for fagtema friluftsliv er utredet i en egen fagrapport.*

Tabell 2-3. Reiselivets verdiskaping for kommunene i Vestland fylke i 2024. Samnanger og Kvam er uthevet. Kilde: Visit Norway.

Kommune	Verdiskaping	Kommune	Verdiskaping
Alver	171 996 000	Luster	221 350 000
Askvoll	15 598 000	Lærdal	42 960 000
Askøy	192 464 000	Masfjorden	3 550 000
Aurland	614 684 000	Modalen	1 828 000
Austevoll	81 732 000	Osterøy	77 128 000
Austrheim	26 364 000	Samnanger	22 030 000
Bergen	7 749 787 699	Sogndal	284 865 000
Bjørnafjorden	498 275 000	Solund	6 051 000
Bremanger	37 912 000	Stad	89 518 000
Bømlo	49 907 000	Stord	239 438 000
Eidfjord	62 308 000	Stryn	432 668 000
Etne	27 612 000	Sunnfjord	419 939 000
Fedje	733 000	Sveio	22 612 000
Fitjar	12 831 000	Tysnes	11 412 000
Fjaler	31 045 000	Ullensvang	395 576 000
Gloppen	61 999 000	Ulvik	77 595 000
Gulen	182 292 000	Vaksdal	15 740 000
Hyllestad	7 485 000	Vik	19 877 000
Høyanger	19 835 000	Voss	451 886 000
Kinn	2 819 508 000	Øygarden	391 763 000
Kvam	175 978 000	Årdal	33 843 000
Kvinnherad	101 757 000	Totalt	16 203 731 699

Figur 2-1. Skatteinntekt fra reiseliv i Samnanger og Kvam i 2023. Kilde: NHO Reiseliv/Menon Economics.

Tabell 2-4. Antall lønnstakere innenfor reiselivsnæringen i Samnanger kommune i 2024. Kilde: Visit Norway.

Næring	Lønnstakere (reiseliv)	Samme periode året før	%-endring	Lønnstakere (alle næringer)	Andel reiseliv
Formidling	0	0	-100 %	541	0,0 %
Kultur og underholdning	0	0	-100 %	541	0,0 %
Overnattingsvirksomhet	21	21	1 %	541	3,9 %
Serveringsvirksomhet	3	2	57 %	541	0,5 %
Transport	10	9	11 %	541	1,8 %
Totalt	34	32	7 %	541	6,2 %

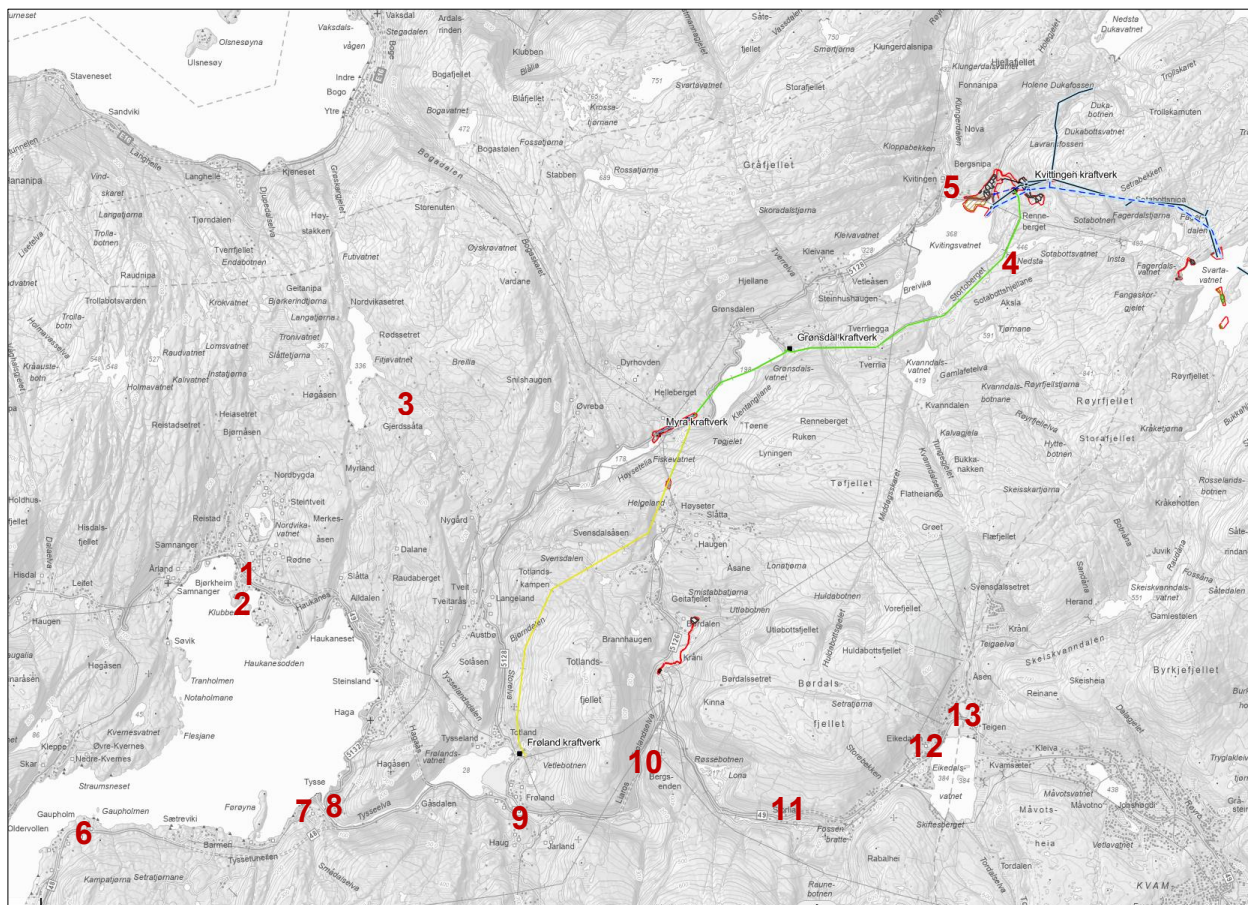
Tabell 2-5. Antall lønnstagere innenfor reiselivsnæringen i Kvam herad i 2024. Kilde: Visit Norway.

Næring	Lønnstakere (reiseliv)	Samme periode året før	%-endring	Lønnstakere (alle næringer)	Andel reiseliv
Formidling	5	5	6 %	3 663	0,1 %
Kultur og underholdning	80	81	-1 %	3 663	2,2 %
Overnattingsvirksomhet	93	87	6 %	3 663	2,5 %
Serveringsvirksomhet	51	57	-10 %	3 663	1,4 %
Transport	127	126	1 %	3 663	3,5 %
Totalt	355	355	0 %	3 663	9,7 %

3 Verdier og påvirkning på reiselivet i regionen

3.1 Verdier for reiseliv i Samnanger kommune

Dette kapittelet beskriver og vurderer verdien til reiselivsaktører og reiselivsattraksjoner i Samnanger kommune. Verdivurderingen er gjort på bakgrunn av kriteriene vist i Tabell 1-2. I Tabell 3-1 er fremhevede reiselivsaktører/attraksjoner i samnanger kommune beskrevet nærmere. Disse vises på kart i Figur 3-1.

Figur 3-1. Kart som viser det planlagte tiltaket, samt fremhevede reiselivsaktører/attraksjoner i Samnanger, se Tabell 3-1.

Tabell 3-1. Fremhevede reiselivsaktører/attraksjoner i Samnanger – og deres verdi. Attraksjonene er vist på Figur 3-1 med kartnummereringen angitt i tabellen.

Kart nr.	Navn	Kommune	Beskrivelse	Verdi
1	Bjørkheim kro og motell	Samnanger	Bjørkheim kro og motell tilbyr mat og overnatting og er et fast stoppested for mange som ferdes mellom Bergen og Hardanger (Bjørkheim kro og motell u.d.)	Middels
2	Bjørkheim sauna	Samnanger	Bjørkheim sauna er en badstue ved Teigavika badeplass og friluftsområde. Badstuen kan bookes mot betaling (Bjørkheim sauna u. d.)	Noe
3	Totræna vinterpark	Samnanger	Totræna vinterpark tilbyr preparerte skiløyper og lysløyper. Her finnes stadion med flere fasiliteter, inkludert skilekeområde, varmetue, smørebu og en avgiftsbelagt parkeringsplass like ved (Samnanger IL u. d.).	Middels
4	Tvillingfossene/ Sotafossene	Samnanger	Sotafossene som renner fra Sotabotnen til Kvittingsvatnet blir også kalt Tvillingfossene. Ved større vannføringer blir fossene synlige og utgjør et fotopunkt for tilreisende (se Figur 3-2).	Noe
5	Musikkfestivalen Regndans	Samnanger	Musikkfestivalen <i>Regndans</i> ble arrangert utendørs på Kvitingen gård i 2024 og 2025. Besøktallet var ca. 200 (Regndans 2025).	Noe
6	Gaupholm Camping	Samnanger	Gaupholm Camping ligger ved Samnangerfjorden i Tysse. De tilbyr fire hytter, bobil- og teltplasser, samt båtutleie (Gaupholm Camping u. d.). Gudveig Solberg v/Gaupholm Camping opplyser imidlertid at de planlegger å oppheve driften etter 2025 (se Figur 3-3).	Noe
7	Tysse	Samnanger	Tysse er administrasjonssenteret i kommunen og det historiske tettstedet i Samnanger. Her ligger gamle trehus, samt spor etter stedets viktige industri- og fabrikkhistorie. Her er det landhandleri og det blir det arrangert kunstutstillinger om sommeren. Det er anlagt et nytt kaiområde med landgang for småbåter. Kommunens tusenårssted med tilhørende park ligger også på Tysse (Samnanger kommune 2025b). Se også punkt 8.	Stor
8	Fjordtønna	Samnanger	Fjordtønna er en produksjonsbedrift i Tysse holder som gamle bødtkertradisjoner i hevd. Bedriften også tar også imot grupper for omvisning i fabrikken (Samnanger kommune 2025b).	Noe
9	Antons kulturhistoriske senter	Samnanger	Antons kulturhistoriske senter holder til på Frøland og har utstilt gamle kjøretøy og andre gjenstander fra 1950 og -60-tallet. Man kan besøke senteret i åpningstiden eller bestille omvisning. Senteret har også en kafé (Samnanger kommune 2025b).	Noe
10	Mørkhølen	Samnanger	Mørkhølsfossen ligger ved en rasteplass langs Fv. 49. Her står også Mørkhøl bru, en kvelvbro fra	Middels

			1898. Både fossen og broen er populære fotopunkt (se Figur 3-4).	
11	Fossen bratte	Samnanger	Fossen bratte like før Eikedalen er et populært fotopunkt. Fylkesveien er tilrettelagt for stopp ved fossen. I dagene etter den tyske invasjonen i Norge, 9. april 1940, ble Fossen Bratte åsted for en optimistisk norsk motoffensiv som skulle avskjære den tyske framrykkingen mot Voss (Bjørke 1989:43). På platået over Fossen Bratte er det satt opp en kanon, et infoskilt og en bautastein med en minneplate over de tre nordmennene som mistet livet i kampene (se Figur 3-5).	Middels
12	Eikedalen Skisenter	Samnanger	I Eikedalen finnes det skitrekk, skiutleie og skiskole. Skisenteret har også en kafeteria (Eikedalen Skisenter u. d.). Eikedalen Skisenter er mye brukt som destinasjon for skoleskidager og er et veletablert vintersportssted blant besøkende fra Bergen. Kjøretiden fra Bergen er ca. en time.	Stor
13	Eikedalen fjellandsby	Samnanger	I Eikedalen er eksisterende hytteområde under fortetting med mer enn 100 nye fritidsboliger i ulike byggetrinn og prosjekter (Eikedalen Inn Fjellandsby 2024).	Stor

Figur 3-2. Nærbilde av Tvillingfossene/Sotafossene. Foto: Roger Sørstø Andersen, Sweco.

Figur 3-3. Gaupholm camping. Foto: Malin Høvik Flesland, Sweco.

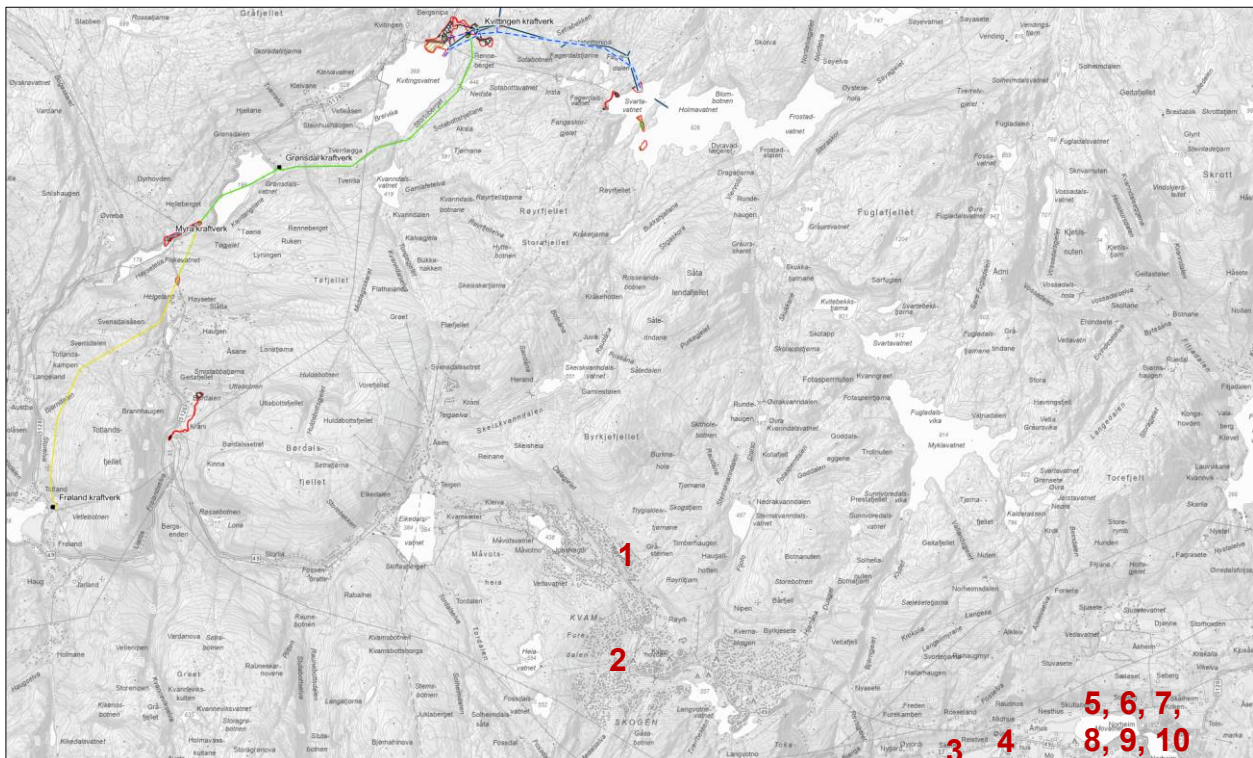
Figur 3-4. Mørkhøl bru. Foto: Anne Drageset, Sweco.

Figur 3-5. Krigsminnesmerket på toppen av Fossen Bratte. Foto: Anne Drageset, Sweco.

3.2 Verdier for reiseliv i Kvam herad

Dette kapittelet beskriver og vurderer verdien til reiselivsaktører og reiselivsattraksjoner i Kvam herad. Verdivurderingen er gjort på bakgrunn av kriteriene vist i Tabell 1-2. I Tabell 3-2 er fremhevede reiselivsaktører/attraksjoner i Kvam beskrevet nærmere. Disse vises på kart i Figur 3-6.

Figur 3-6. Kart over tiltaket, samt fremhevede reiselivsaktører/attraksjoner i Kvam, se Tabell 3-2.

Tabell 3-2. Fremhevede reiselivsaktører/attraksjoner i Kvam – og deres verdi. Attraksjonene er vist på Figur 3-6 med kartnummereringen angitt i tabellen.

Kart nr.	Navn	Kommune	Beskrivelse	Verdi
1	Kvamskogen hytteområde	Kvam	Kvamskogen er et hytteområde omtrent 500 moh. med mange hyttefelt. Kvamskogen tilbyr over 60 km preparerte skiløyper med ulike vanskelighetsgrader, fra enkle runder i hyttefeltene til utfordrende turer i fjellet som Tveitakvitingen (se Figur 3-7).	Stor
2	Furedalen alpin	Kvam	Furedalen alpin markedsføres som familietrekket på Kvamskogen. Her finnes to heiser, ett barnetrekk, skiutleie, skiskole og varmetue med kafé (Furedalen alpin u. d.). Furedalen alpin er mye brukt som destinasjon for skoleskidager og er et veletablert vintersportssted blant besøkende fra Bergen. Kjøretiden fra Bergen er ca. en time.	Stor
3	Nasjonal turistveg Hardanger	Kvam	Nasjonal turistveg Hardanger utgjøres av flere kjøreruter gjennom et tradisjonsrikt reiselivsområde med fjell, fjord, fosser og fonn. Veien består av fire strekninger, hvorav to av dem går gjennom Kvam: Granvin – Steinsdalsfossen og Norheimsund – Tørvikbygd (Nasjonale turistveger u. d.). (Se Figur 3-8).	Stor

4	Steinsdalsfossen	Kvam	Steinsdalsfossen ved Norheimsund ligger langs Nasjonal turistveg Hardanger og er en populær destinasjon. Fossen er tilrettelagt med sti bak fossen, parkering, turistinformasjon og servering.	Stor
5	Norheimsund	Kvam	Norheimsund er et tettsted og administrasjonssenteret i Kvam herad. Her ligger en gjestehavn med 50 båtplasser og fasiliteter. I Norheimsund sentrum finnes det ca. 50 butikker. Midt i sentrum finnes også en sandstrand egnet for bading. Norheimsund kirke ble oppført på dugnad i perioden mellom 1989 og 1992. Se også punkt 6-10.	Stor
6	Hardanger fartøyvernssenter	Kvam	Hardanger Fartøyvernssenter i Norheimsund formidler kystkultur og maritim historie gjennom utstillinger, åpne verksteder, utstillinger og publikumsaktiviteter. Her finnes også butikk og kafé (Hardanger Fartøyvernssenter u. d.).	Middels
7	Sandven hotell	Kvam	Sandven hotell, nå Thon Hotel Sandven, er et historisk hotell fra 1857 som ligger ved fjorden i Norheimsund. Hotellet tilbyr overnatting, restaurant, fasiliteter for kurs og konferanser. Hotellet er tildelt Olavsrosa, et kvalitetsmerke fra Norsk Kulturarv, og danner med de tilstøtende byggene "Sjøhuset" og "Tinghuset" et historisk miljø (Visit Norway 2025).	Middels
8	Hardangerfjord sightseeing	Kvam	Om vår og sommer tilbys det fjordcruise med avgang fra Norheimsund t/r Eidfjord med anløp flere steder langs Hardangerfjorden (Norled 2024).	Middels
9	Hardangerfjord Adventure	Kvam	Hardangerfjord Adventure tilbyr tur på Hardangerfjorden i åpen RIB-båt. Avgang fra Norheimsund (Hardangerfjord Adventure 2025).	Noe
10	Norheimsund RIB Seafari	Kvam	Norheimsund RIB Seafari tilbyr tur på Hardangerfjorden i åpen RIB-båt. Avgang fra Norheimsund (Norheimsund RIB Seafari 2025).	Noe

Figur 3-7. Hyttefelt på Kvamskogen med Måvotsvatnet i bakgrunnen. Foto: Jan Adriansen, Sweco.

Figur 3-8. Starten på nasjonal turistveg Hardanger i Steinsdalen, Kvam. Foto: Anne Drageset, Sweco.

3.3 Vurdering av samlet påvirkning på reiselivet

Av reiselivsattraksjonene listet overfor vil Sotabotnen kraftverk være synlig fra musikkfestivalen Regndans og Tvillingfossene/Sotafossene. Festivalarrangør Tone Tysseland Holmefjord opplyser at tiltaket neppe vil påvirke musikkfestivalen Regndans som arrangeres på privat grunn med tilhørende parkeringsplass. Støy i anleggsfasen kan være et unntak.

Det parkerer innimellom bobiler på det som er planlagt riggområde like nord for Kvittingsvatnet. Adkomsten her blir dermed midlertidig hindret. Med tanke på fiske i Kvittingsvatnet har Swecos utredning av vannmiljø konkludert med at de hyppige vannstandsvariasjonene kan ha negative effekter for fisk, selv om dagens regulering allerede har vesentlig påvirket produksjonen.

For Tvillingfossene/Sotafossene vil endringer i vannføring i elven mellom Svartavatn og Kvittingsvatnet være svært små. Det er i dag svært sjelden overløp over dammen på Svartavatn, mens det etter utbygging så nær som aldri vil bli overløp. Det er altså kun på disse få dagene med overløp det blir endring i vannføring i fossene etter utbygging. Vannføringen i Mørkhølen foss, Fossen bratte eller Steinsdalsfossen vil ikke påvirkes av tiltaket.

Sotabotnen kraftverk vil ikke medføre endringer på vannføring nedover vassdraget som vil ha noen betydning for reiselivsaktørene/attraksjonene ved Frøland eller Tysse.

Virkningene av nettilknytning, alternativ 1 og 2 blir ubetydelige for reiseliv.

Jan Tjosås, leder næring i Kvam herad, anser ikke at tiltaket vil få betydning for reiselivet på Kvamskogen eller andre steder i Kvam.

Konklusjon: I anleggsfasen kan de planlagte tiltakene gi lokale virkninger på framkommelighet og attraktivitet. I driftsfasen er tiltakene ventet å gi ubetydelige endringer for reiselivet i regionen.

Tabell 3-3. Samlet konsekvens for reiseliv av Sotabotnen kraftverk m/nettilknytning.

Verdier	Konsekvens i driftsfasen Sotabotnen kraftverk m/nettilknytning
Reiselivsaktører/-attraksjoner i Samnanger kommune	Ubetydelig konsekvens (0)
Reiselivsaktører/-attraksjoner i Kvam herad	Ubetydelig konsekvens (0)

4 Skadereduserende tiltak

Følgende tiltak er forutsatt at gjennomføres:

- Opprettholde god dialog mellom Eviny og arrangørene av musikkfestivalen Regndans, slik at det kan hensyntas støyende arbeid og framkommelighet når den pågår.

Følgende tiltak foreslås for å redusere påvirkningen på reiseliv i anleggsperioden (men vil ikke endre konsekvensgrad av tiltaket):

- Midlertidig omlegging av ferdselsårer til fots mens anleggsarbeidet pågår.
- Finne alternativ parkering for tilreisende i anleggsperioden.

5 Referanser

- Bjørke, S. 1989. Mørke år over Hardanger: folk i krig. Fjord forlag.
- Bjorkheim kro og motell. U.d. Tilgjengelig fra: <https://bjorkheim.no/> [besøkt 1. september 2025].
- Bjorkheim sauna. U. d. Bjorkheim sauna. Tilgjengelig fra: <https://www.bjorkheimsauna.no/> [besøkt 28. august 2025].
- Eikedalen Inn Fjellandsby. 2024. På eventyrlige Kvamskogen: Eikedalen Fjellandsby. Tilgjengelig fra: <https://www.eikedalen-inn.no/> [besøkt 8. september 2025].
- Eikedalen skisenter. U.d. Eikedalen skisenter Tilgjengelig fra: <https://www.eikedalen.no/> [besøkt 28. august 2025].
- Gaupholm Camping. U.d. Gaupholm Camping. Tilgjengelig fra: <https://gaupholmcamping.no/> [besøkt 28. august 2025].
- Furedalen alpin u. d. Furedalen alpin. Tilgjengelig fra: <https://furedalen.no/> [besøkt 17. september 2025].
- Hardanger Fartøyvernssenter. u. d. Hardanger Fartøyvernssenter. Tilgjengelig fra: <https://fartoyvern.no/> [besøkt 17. september 2025].
- Hardangerfjord Adventure. 2025. Oppdag skjulte perler i Hardanger. Tilgjengelig fra: <https://www.hardangerfjord-adventure.no/nb> [besøkt 17. september 2025].
- Innovasjon Norge. 2025a. Økning i reiselivets verdiskaping: Reiselivets verdiskaping nådde 115 milliarder kroner i 2023. Tilgjengelig fra: <https://reiseliv.innovasjon norge.no/artikkel/okning-i-reiselivets-verdiskaping> [besøkt 28. august 2025].
- Innovasjon Norge. 2025b. Nøkkeltall om norsk turisme 2024.
- Kvam herad. 2015. Kommuneplan for Kvam herad 2015-2030: Samfunnsdelen.
- Menon Economics. 2024. Destinasjonsanalyse Bergensregionen. Menon publikasjon 120/2024.
- Multikonsult. 2023. Konsekvensutredning: Ny 420 kV kraftledning Krossdalen–Steinsland, inkl. nye Krossdalen transformatorstasjon og Steinsland koblingsstasjon
- Nasjonale turistveger. u. d. Nasjonal turistveg Hardanger. Tilgjengelig fra: <https://www.nasjonaleturistveger.no/no/turistvegene/hardanger/> [besøkt 17. september 2025].
- Norled. 2024. Hardangerfjordcruise: Hardangerfjord fra Norheimsund. Tilgjengelig fra: <https://www.norled.no/fjordcruise/hardangerfjordcruise-fra-norheimsund/> [besøkt 17. september 2025].
- Norheimsund RIB Seafari. 2025. Norheimsund RIB Seafari. Tilgjengelig fra: <https://www.1nhs.no/> [besøkt 17. september 2025].
- NVE. (2024). Konsesjonssøknad vannkraftanlegg. Tilgjengelig fra: <https://veiledere.nve.no/konsesjonssoknad-vannkraftanlegg/soknad/virkninger-for-miljo-og-samfunn/#pageSection-7> [besøkt 27. oktober 2025].
- Nærings- og fiskeridepartementet. 2024. Veikart for reiselivsnæringen.
- Olje- og Energidepartementet. 2007. Retningslinjer for små vannkraftverk – til bruk for utarbeidelse av regionale planer og i NVE's konsesjonsbehandling.
- Regndans. 2025. Regndans 2025. Tilgjengelig fra: <https://www.regndansfestival.com/> [besøkt 28. august 2025].
- Samnanger IL. U. d. Anlegg: Alt om Totræna Vinterpark. Tilgjengelig fra: <https://samnangeril.no/totrana-anlegg/> [besøkt 28. august 2025].
- Samnanger kommune. 2025a. Fagnotat næringsutvikling. ABO plan og arkitektur.
- Samnanger kommune. 2025b. Kulturminne og museum: Museum og kulturhistoriske samlinger i kommunen Tilgjengelig fra: <https://www.samnanger.kommune.no/artikkel/kulturminne-og-museum> [besøkt 28. august 2025].
- Visit Norway. 2025. Thon Hotel Sandven. Tilgjengelig fra: <https://www.visitnorway.no/reisemal/vestlandet/region-hardangerfjord/listings-hardanger-fjord/thon-hotel-sandven/22972/> [besøkt 17. september 2025].
- Vestland fylkeskommune. 2022. Temaplan reiseliv i Vestland 2023-2025: Nyskapande og berekraftig reiselivsutvikling.